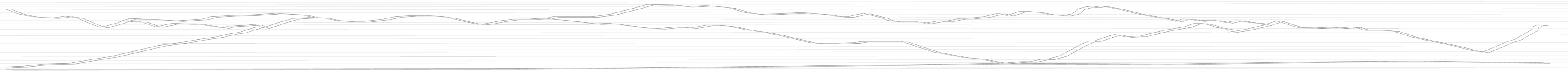

Περιπατητική εμπειρία της Γορίτσας

Σημεία αρχιτεκτονικής στίξης

Περιπατητική εμπειρία της Γορίτσας | Σημεία αρχιτεκτονικής στίξης

Διπλωματική Εργασία | Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών | Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Φοιτήτρια: Κωτούλα Μαρία

Επιβλέποντες καθηγητές: Παπαδόπουλος Λόης, Φιλιππιτζής Δημήτρης

Σεπτέμβρης 2015

Οδηγία ανάγνωσης

Το σημείο εκκίνησης είναι ο μήνας Οκτώβρης του 2014 και η λήξη ο μήνας Σεπτέβρης. Μέσα σε αυτό το χρόνο, υπάρχει μία συνεχή επισκεψιμότητα του λόφου, σε διάφορες στιγμές, μοναχικές ή με συνοδοιπόρους. Είναι η προσωπική οπτική και προσέγγιση του λόφου της Γορίτσας μέσα σε φυσικό χρόνο, μέσα από την παρατήρηση του όλου και του μοναδικού. Χάθηκα μέσα στο χρόνο, όπως χανόμουν μέσα στα δέντρα. Όλες οι παρατηρήσεις είναι δυναμικού χαρακτήρα, καθώς ο χρόνος κυλά και εμείς μαζί. Η περιοδικότητα της φύσης παίζει καίριο λόγο, στα χρώματα του ουρανού και της γης, στη χλωρίδα του τόπου και τη πανίδα της.

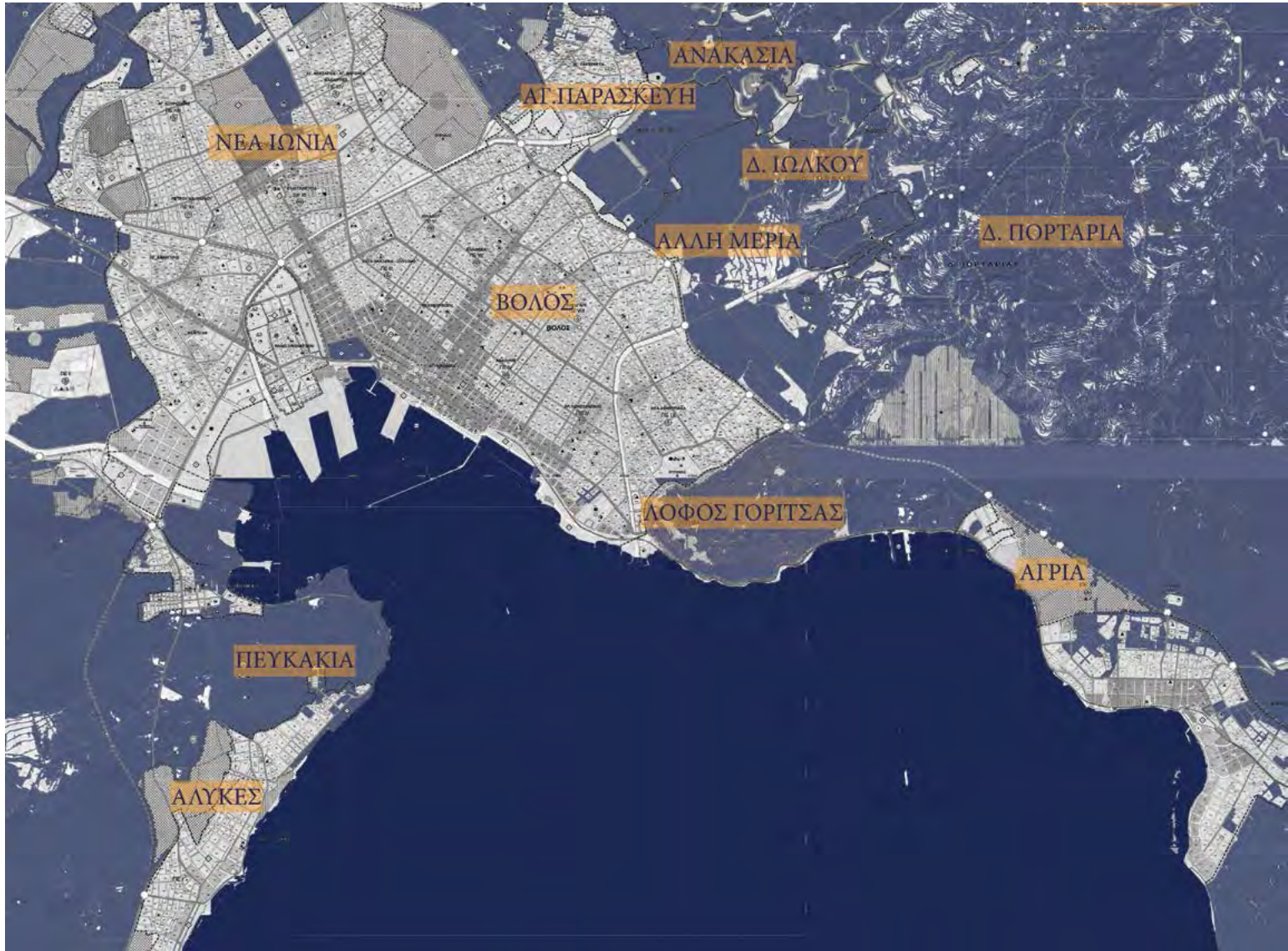
Η αντίληψη του συνόλου, ξεκινά εφόσον ο παρατηρητής έχει αφουγκρασθεί την κάθε λεπτομέρεια. Βαδίζει ψηλαφίζοντας, τοποθετώντας στίξεις σε σημεία όπου κάτι διαισθάνεται, ώστε κομμάτι, κομμάτι να γίνει η σύνθεση του τόπου.

Η εμπειρία του τόπου γίνεται μέσα από τα αποτυπώματα στο γεωγραφικό ανάγλυφό του μέσα στη διαχρονία. Οι συνεχείς καταστροφές, οι ρήξεις με προορισμό την ανακατασκευή, την ανοικοδόμηση της πόλης,

την επέκταση της, την διάνοιξη νέων οδών. Συναντούμε την έννοια της απώλειας στο φυσικό περιβάλλον και την έννοια της συμπλήρωσης στο ανθρωπογενές περιβάλλον, μέσω των μετασχηματισμών του πρώτου. Ένα σκηνικό αλληπάλληλων αλλαγών, μία συνεχής ανασύσταση του τοπίου.

Πρόκειται για μία σύσταση, αναγνώριση του λόφου της Γορίτσας, όπου πλέον μέσα στο χρόνο από εκεί που ήταν όριο της πόλης, τώρα βρίσκεται ως το Μέσο της ευρύτερης περιοχής του αστικού τοπίου. Ουσιαστικά περικλείεται από το δήμο Βόλου ακουμπά στη βιομηχανική περιοχή της Αγετ και του δημοτικού διαμερίσματος της Αγριάς. Ο λόφος αυτός εμπεριέχει μέσα του ένα θαμμένο αστικό τοπίο, μία αόρατη πόλη του παρελθόντος, την αρχαία πόλη με την ονομασία Ορμίνιον κατά την τελευταία μελέτη κειμένων των περιηγητών του 18ου αι. εμπεριέχει πολυβολεία του 2ου παγκοσμίου πολέμου, καθώς κάποτε το περάσμα προς το Πήλιο γινόταν από τον 'λαιμό' του λόφου, μεταξύ Γορίτσας και προπόδων Πηλίου.

Εμπεριέχει ανθρώπους. Τους ανθρώπους του σήμερα από πεζοπόρους, σε αναβάτες, σε ποδηλάτες, σε επισκέπτες, ποδοσφαιρόφιλους του Ολυμπιακού, περιηγητές, ζευγάρια, πιο ιδιαίτερους τύπους ανθρώπων, προσκόπους, πυροσβέστες, από παιδιά μέχρι ηλικιωμένους. Είναι ένας λόφος ανάμεσα και μεταξύ. Μέσα σε ένα τοπίο αστικό και περιαστικό. Η ολοκλήρωση της περιφερειακής οδού έχει βοηθήσει στην υποβάθμιση της παραλιακής οδού, με τη μείωση της κυκλοφοριακής ροής, που σημαίνει πιο μία άνετη και ασφαλή συνθήκη για περπάτημα κατά μήκος της παράκτιας αρτηρίας. Η υποβάθμιση της βιομηχανίας παραγωγής τσιμεντών επίσης, ενισχύει την επισκεψιμότητα στην περιοχή. Μείωση των δυσμενών αερίων για το περιβάλλον και την υγεία των ανθρώπων. Μακροπρόθεσμος καθαρισμός του περιβάλλοντος από την τσιμεντόσκονη.

Ο ΛΟΦΟΣ ΤΗΣ ΓΟΡΙΤΣΑΣ

Το πραγματικό περιβάλλον ορίζεται ως το φυσικό περιβάλλον, που σχηματίζεται καθαρά από τα φυσικά αγαθά, το νερό, τη θάλασσα, τη χλωρίδα και τη πανίδα, δίχως καμία ανθρωπογενή παρέμβαση. Η φυσική έκφραση του περιβάλλοντος και των ανθρώπων δημιουργούν το τοπίο. Οι συνεχείς καταστροφές, οι ρήξεις, με προορισμό την ανακατασκευή, την ανοικοδόμηση της πόλης, την επέκταση της, την διάνοιξη νέων οδών. Η εμπειρία του τόπου γίνεται μέσα από τα αποτυπώματα στο γεωγραφικό ανάγλυφο του μέσα στη διαχρονία. Συναντούμε την έννοια της απώλειας στο φυσικό περιβάλλον και την έννοια της συμπλήρωσης στο ανθρωπογενές περιβάλλον, μέσω των μετασχηματισμών του πρώτου. Ένα σκηνικό αλληπάλληλων αλλαγών, μία συνεχής ανασύσταση του τοπίου. Το τοπίο το οποίο συναντά κανείς στο λόφο είναι :

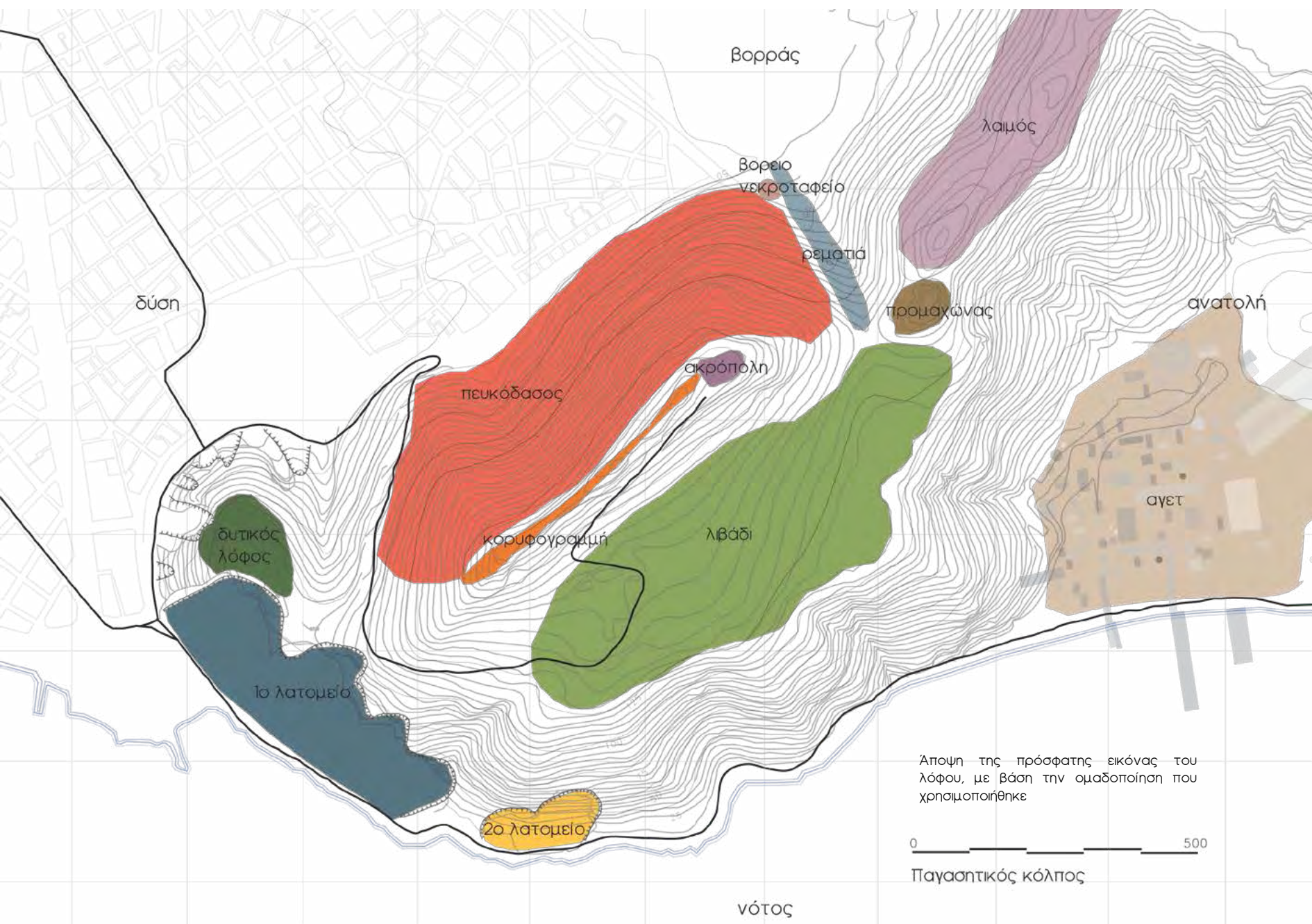
α. Ανθρωπογενές φυσικό τοπίο, με μακιά βλάστηση, φρυγανά και βότανα, είδη της φυτοκοινωνίας που συναντάται στις Μεσόγειακές χώρες.

β. Περιαστικό τοπίο, καθώς το ακουμπά η πόλη.

γ. Βιομηχανικό τοπίο, η θέαση της Αγες, που πιθανόν να εξελιχθεί και σε μεταβιομηχανικό τοπίο με την συνεχή υποβάθμιση λειτουργίας του εργοστασίου, την 'αισθητική' αποκατάσταση των σύγχρονων λατομείων καθώς και τη φυσική αποκατάσταση των αρχαίων λατομείων.

δ. Αρχαιολογικό τοπίο, με τη βλάστηση να έχει πλήρως οικειοποιηθεί τα εναπομείναντα κατάλοιπα της ελληνιστικής πόλης και τα Πολυβολεία του Β' παγκοσμίου πολέμου.

Βορράς

Λαϊμός

Βορειο νεκροταφείο

Ρεματιά

Προμαχώνας

ανατολή

δύση

ακρόπολη

Πευκόδασος

δυτικός λόφος

κορυφογραμμή

λιβάδι

αγορά

1ο λατομείο

2ο λατομείο

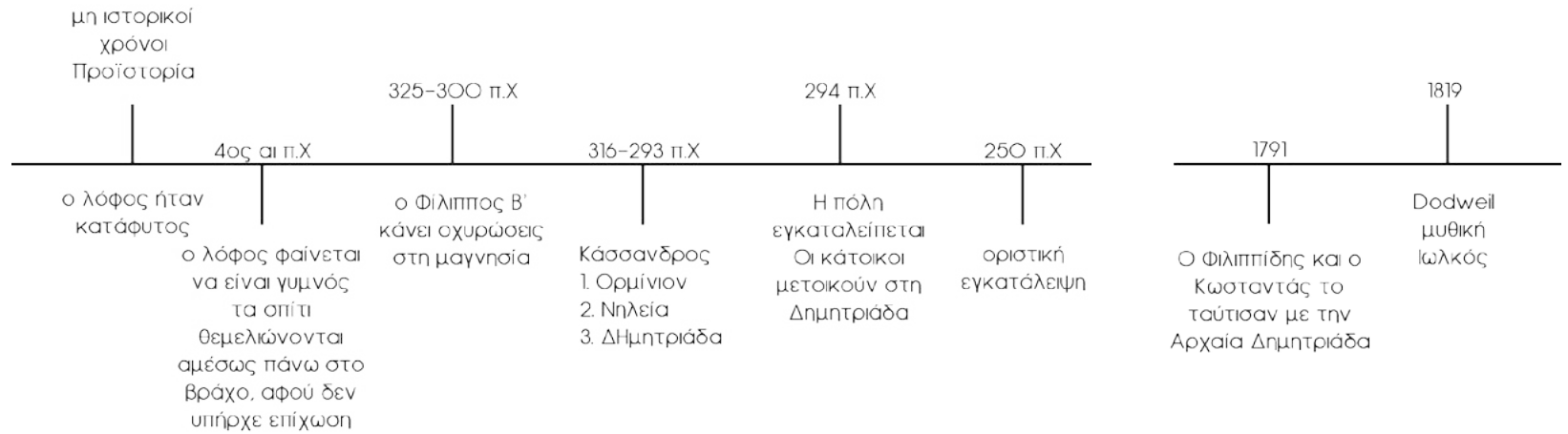
Άποψη της πρόσφατης εικόνας του λόφου, με βάση την ομαδοποίηση που χρησιμοποιήθηκε

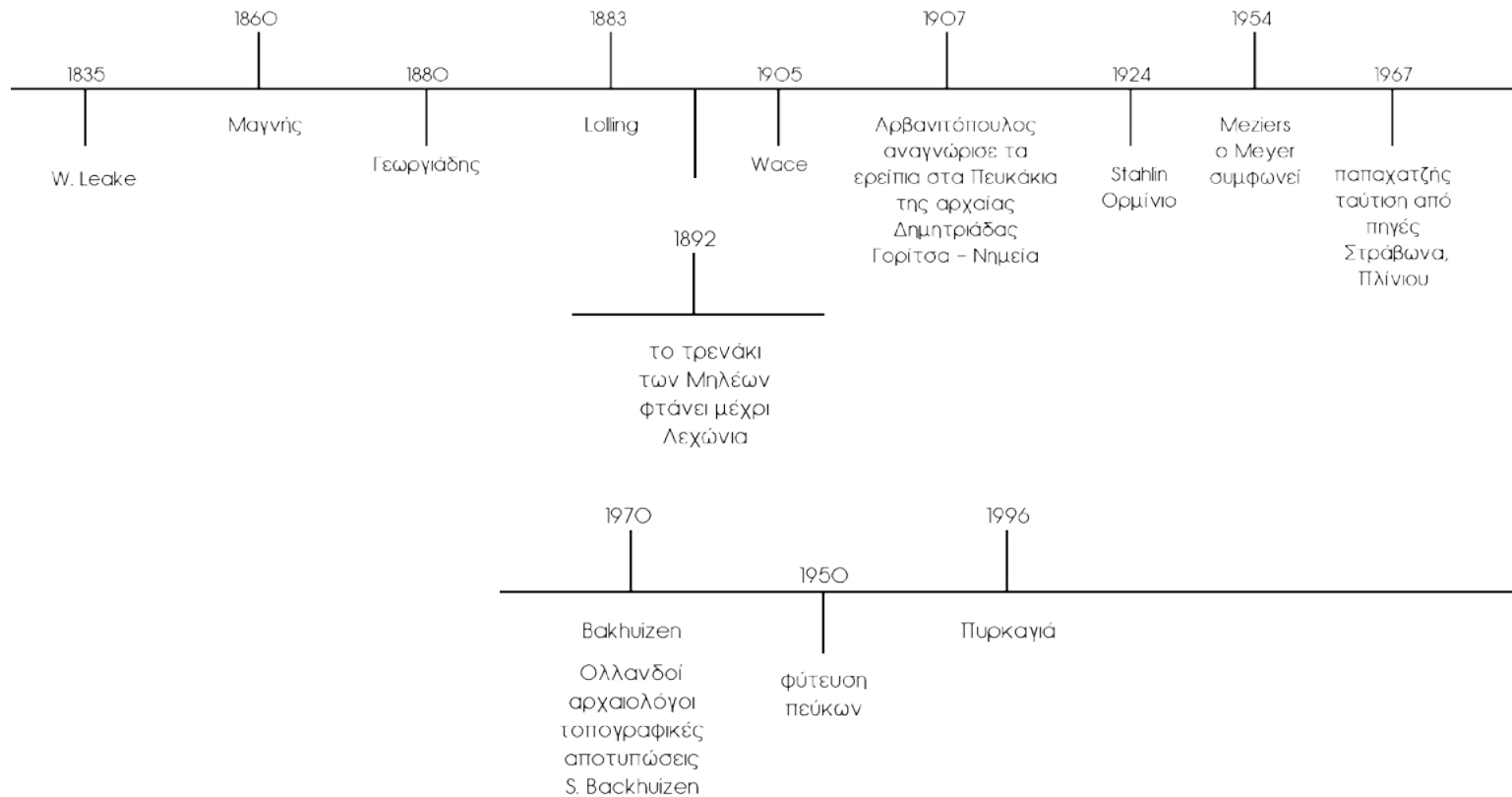
0 500

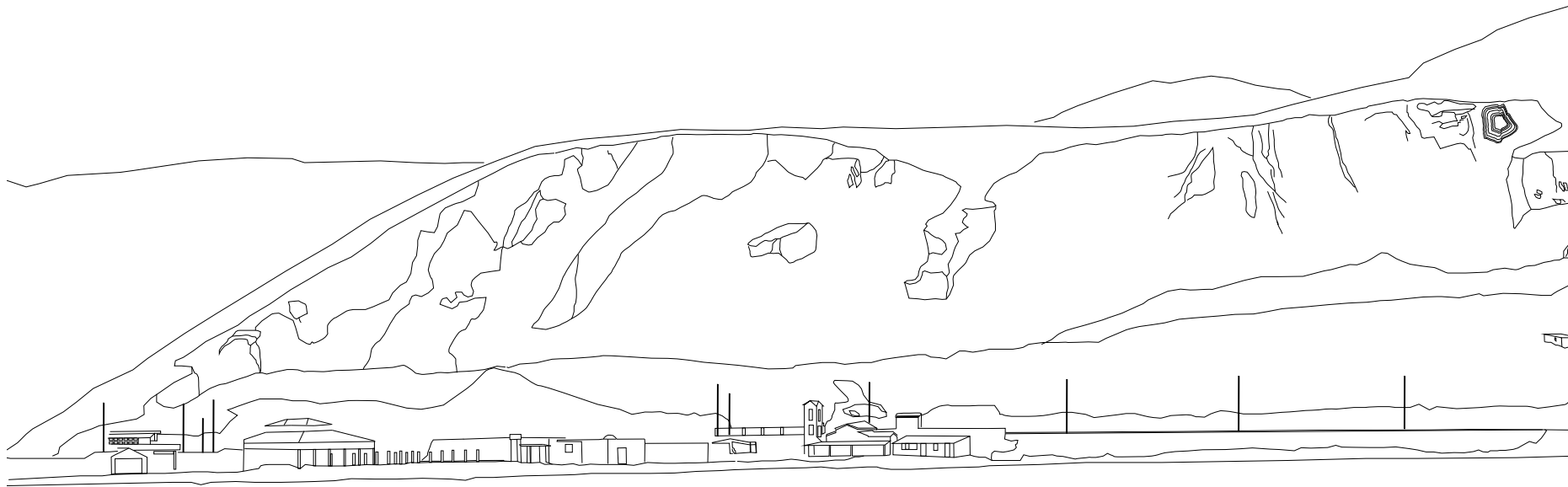
Παγαστικός κόλπος

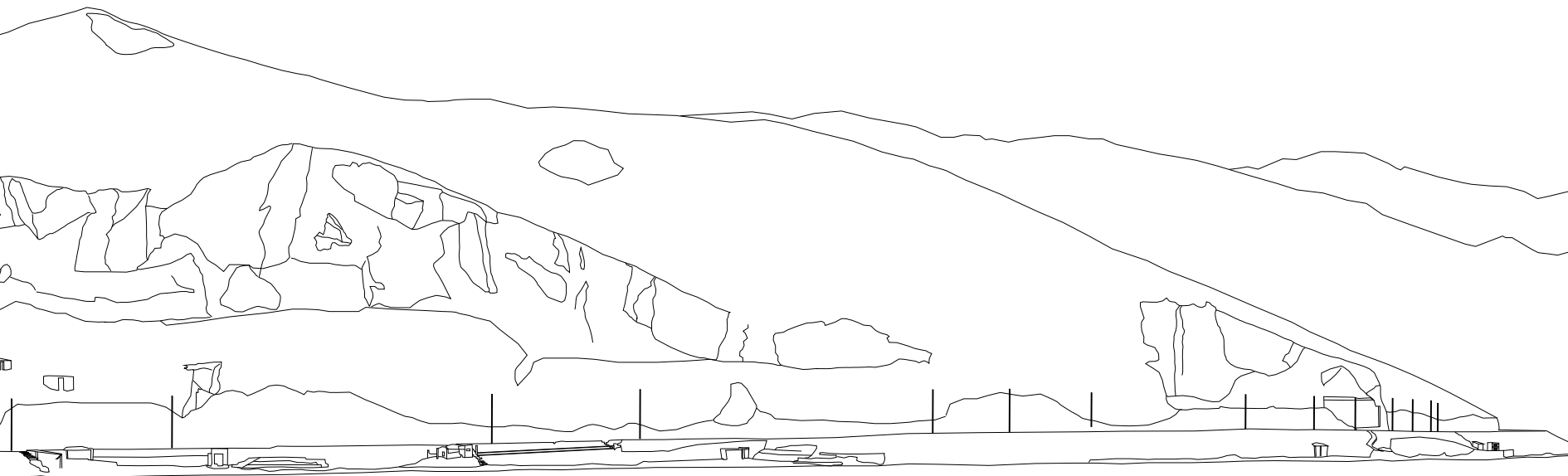
νότος

ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ ΤΗΣ ΓΟΡΙΤΣΑΣ

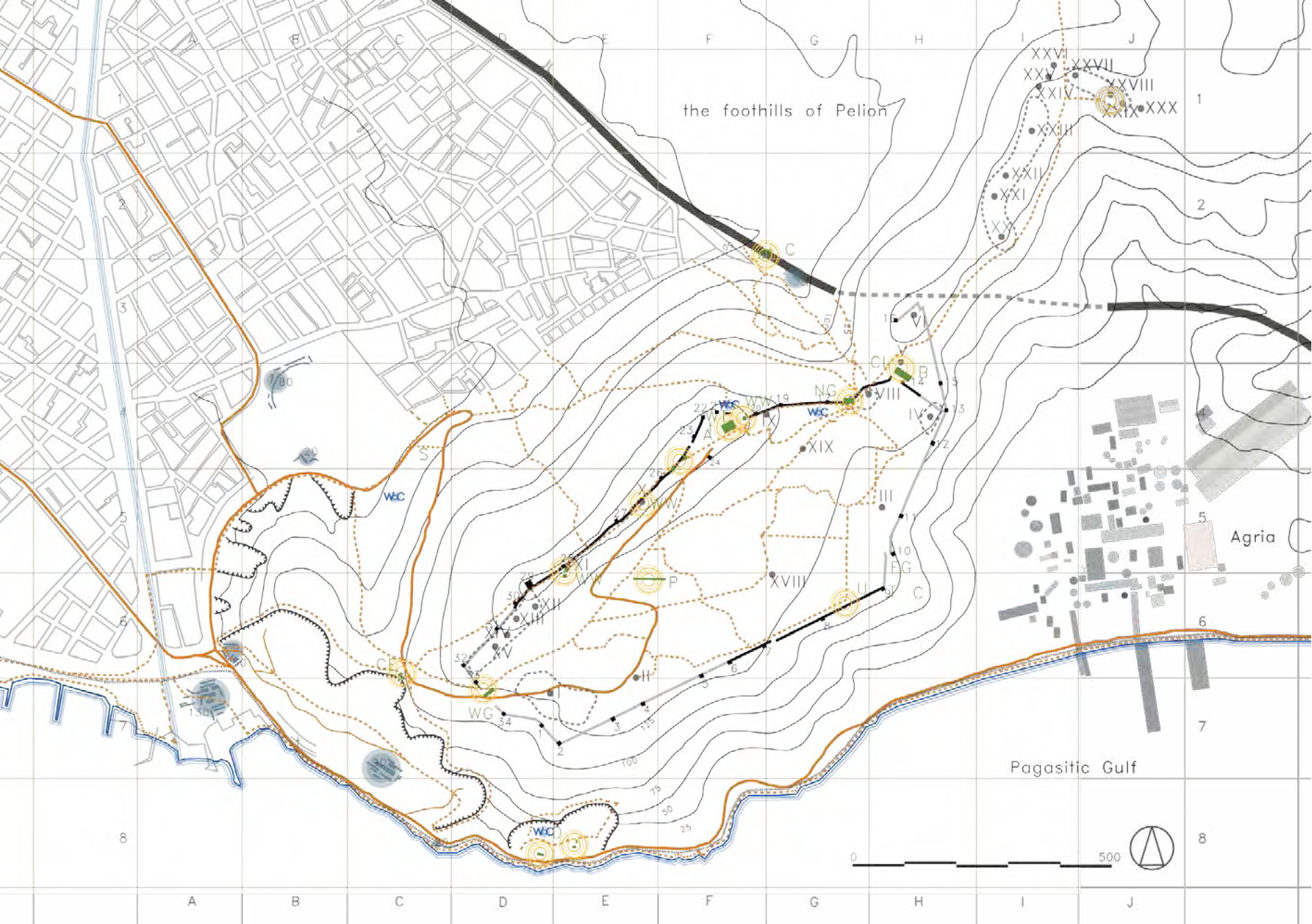

Νότια Οψη, 1^ο Λατομείο

ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΛΟΦΟΥ ΓΟΡΙΤΣΑΣ

Κιβωτιάσχημοι τάφοι	CE	Cemetery outside the Westgate
Αποχέτευση	P	Ancient Drainage
Σκάλα από ρίζες	S	Staircase from trees' roots
Ίχνη οχύρωσης	U	Ruins of fortification
Προμαχώνας 14	B	Great Battery 14
Βόρεια Πύλη	NG	Northgate
Δυτική Πύλη	WG	Westgate
Κατάλοιπα Πύργου	T	Tower's ruins
Ανατολική Πύλη	EG	Eastgate
Σπηλιά Παναγίας Σπηλιώτισσας	†	Cave of Panayia Spiliotissa
Εκκλησία Ζωοδόχου Πηγής	†	Church of Zoodochos Pigi
Υπαίθριο Θέατρο	D	Outdoor Theatre
Ακρόπολη	A	Acropolis
Αρχαία δεξαμενή νερού	WT	Ancient water tank
Ασβεστολιθική σπηλιά	CL	Limestone Cave
ολυβολείο του II Παγκοσμίου Πολέμου	WW	Circular pillbox of World War II
Σπηλιά Διός Μειλιχίου	C	Cave of Meilichios Zeus
Σημείο ενδιαφέροντος		Place of interest
Σύγχρονο λατομείο		Modern quarry
Αρχαίο λατομείο		Ancient quarry
Αυτοκινητόδρομος		Road car
Μονοπάτι		Footpath
Κατάλοιπα		Remains
Αρχαία οχύρωση		Ancient fortification
Χείμαρρος Άναυρος		Anavros stream
Χώρος στάθμευσης		Parking
Γραμμές τρένου		Railway
Τουαλέτες		Toilets
Θέση αρχαίου πύργου		Ancient position of tower

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΗ

Η χάραξη του Ιπποδάμειου κανάβου, με βάση την αποτύπωση της Ολλανδικής ομάδας του Bakhuizen.

Ένας οχυρωμένος οικισμός αστικού χαρακτήρα, κτισμένος από τον Φίλιππο Β' στο πρώτο μισό του 4ου αιώνα και εν συνεχεία από τον Κάσσανδρο. Η πόλη χτίστηκε νότιο ανατολικά του λόφου, όπου η ομαλή κλίση του εδάφους δημιουργεί ένα πλάτωμα. Η οχύρωση έχει συνολικό μήκος 2.850 χμ. και μεγάλος μέρος της είναι ορατό στο τοπίο σήμερα. Το τείχος και η πόλη χτίστηκαν με το ασβεστολιθικό πέτρωμα του λόφου, κάνοντας εξορύξεις σε 33 διαφορετικά σημεία που έχουν εντοπιστεί, τα αρχαία λατομεία. Πάνω στο τείχος υπήρχαν, ανά άνισα διαστήματα, πύργοι τετραγωνικής κάτοψης καθώς και σημεία με φυσική οχύρωση. Η πόλη είχε τρεις Πύλεις, τη Δυτική, την Ανατολική και την πιο ευάλωτη τη Βόρεια, καθώς είναι τοποθετημένη σε χαμηλό υψόμετρο σε σχέση με τις άλλες και από εκεί ξεκινά μία ρεματιά. Η ένωση του λόφου της Γορίτσας έχει εμφανώς πιο χαμηλό υψομετρικό βάθος, είναι με πιο ομαλές κλίσεις και έχριζε προστασίας. Για τους λόγους αυτούς σχεδιάστηκε και τοποθετήθηκε το κτίριο του Προμαχώνα 14, όπου μέχρι σήμερα έχουν διασωθεί τα θεμέλια του, που χτίστηκαν από μεγάλους λαξευμένους ασβεστολιθικούς κυβόλιθους με ισόδομο σύστημα. Στην κορυφογραμμή υπάρχουν ακόμα δύο δεξαμενές νερού.

Η Ακρόπολη περιέκλειε τρεις στέρνες νερού και ένα αρχαίο ιερό στη θέση όπου τώρα βρίσκεται η εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής. Πριν την εκκλησία υπήρχε ένας παλαιότερος χριστιανικός ναός του 18ου αι. Η εκκλησία έχει κτιστεί με επανάχρηση των αρχαίων οικοδομικών υλικών καθώς και με κιβωτίοσχημους πωρόλιθους φερτούς πιθανόν από την Μακρυνίτσα. Ο πωρόλιθος είναι λεπτοκρυσταλλικοί ασβεστόλιθοι, η μάζα των οποίων παρουσιάζει χαρακτηριστική

κυψελώδη δομή με πόρους.

Η πόλη έχει έκταση περί τα 400 στρέμματα. Η θέση της είναι στρατηγικά επιλεγμένη. Σχεδιάστηκε και οικοδομήθηκε έχοντας κάθετους άξονες με Βόρειο και Νότιο προσανατολισμό και πιθανόν να είχε 450 – 500 κατοικίες υπολογίζοντας έτσι μία πόλη με 3000 – 3500 πληθυσμό. Τα σπίτια ήταν σχεδόν τετράγωνα και υπήρχαν τρεις πλατείες. Σε ένα σημείο έχει διασωθεί τμήμα του αγωγού αποχέτευσης, το οποίο είναι λαξευμένο στο βράχο, και είναι καλυμμένο με σχιστόπλακες. Στο λόφο δεν υπήρχε νερό, οπότε και λαξεύτηκε ένα αυλάκι που έφερνε το νερό από τη θέση Ανεμούτσα Βόρειοανατολικά του λόφου. Ο αγωγός ύδρευσης ακολουθούσε το γεωγραφικό ανάγλυφο και ίχνη του έχουν βρεθεί και σήμερα.

ΠΡΟΜΑΧΩΝΑΣ

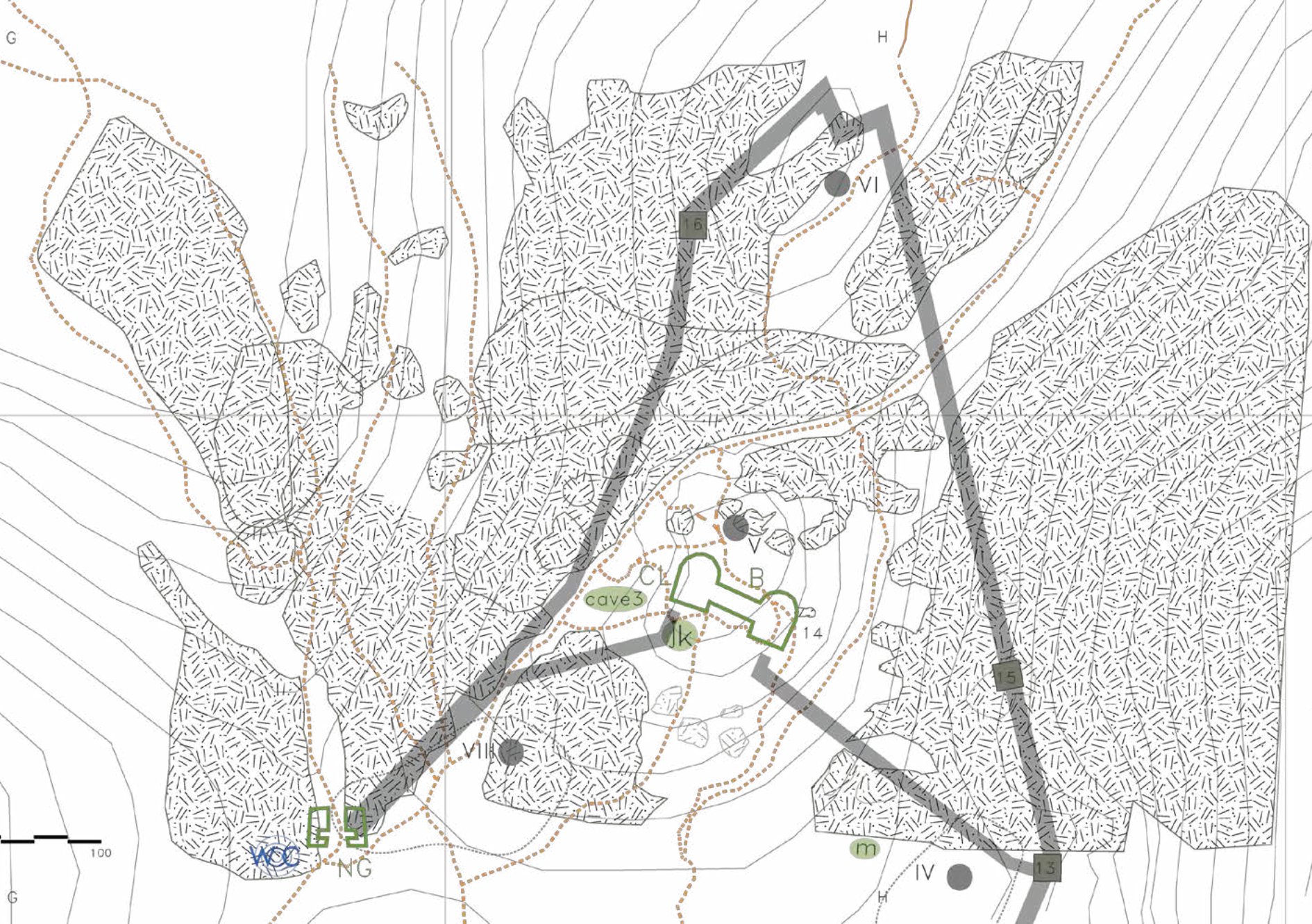
Στην πόλη εντοπίστηκαν δύο θέσεις νεκροταφείων. Το δυτικό νεκροταφείο, όπου έχει διαστάσεις ταφικού μνημείου με δύο κιβωτιόσχημους τάφους, και λογικά ανήκει σε επιφανείς νεκρούς του οικισμού και το δεύτερο το οποίο βρίσκεται στη βορινή πλευρά κάτω από την σημερινή περιφερειακή οδό, όπου υπάρχουν λαξευμένοι κιβωτιόσχημοι τάφοι πάνω στο βράχο.

Οι θέσεις των αρχαίων λατομείων αποτυπώθηκαν και περιγράφηκαν σχολαστικά από την ομάδα των Ολλανδών αρχαιολόγων. Υπήρχαν συνολικά 30 θέσεις εξόρυξης οικοδομικού υλικού εντός και εκτός του τείχους, ωστόσο λόγω της σύγχρονης λατομικής δραστηριότητας του εργοστασίου καταστράφηκαν δυο θέσεις η IVX (29) και XXX (30). Ωστόσο έχουν τοποθετηθεί στο χάρτη για λόγους μνήμης. Το σπήλαιο του Διός Μελίχιου που βρίσκεται εξωτερικά και νοτιοανατολικά των τειχών είναι ένα φυσικό σπήλαιο που φέρει την εγχάρακτη επιγραφή

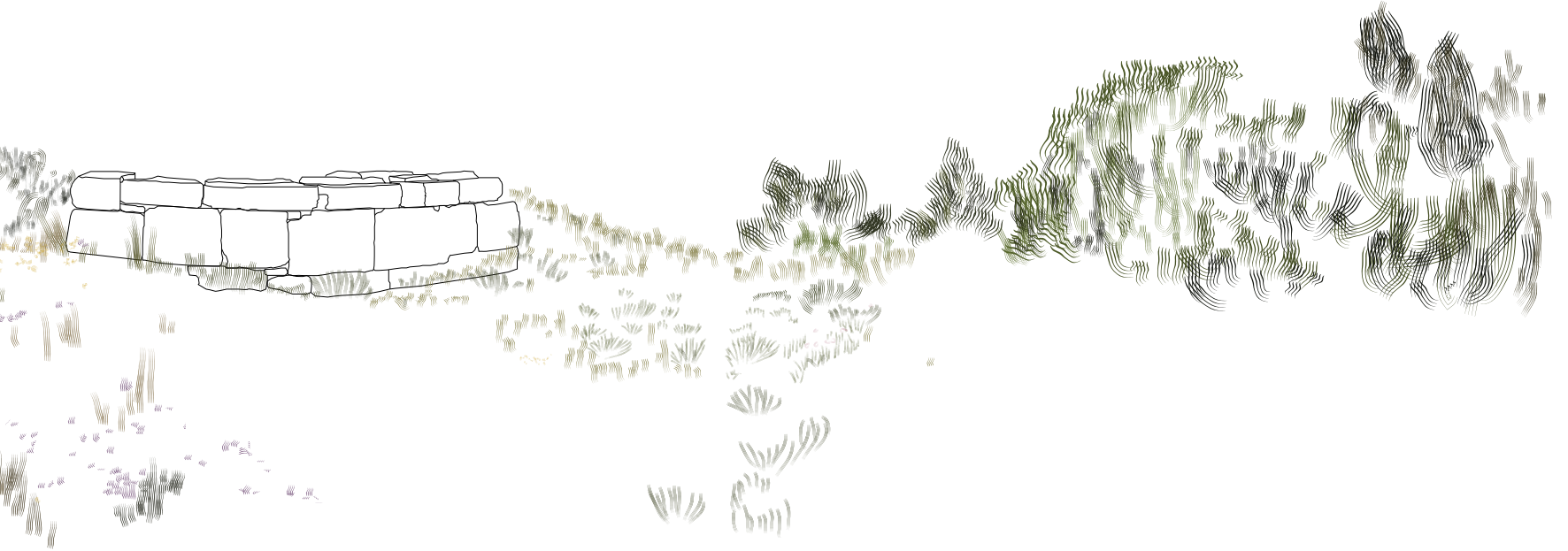
αφιερωμένη στο θεό Δία. Υπάρχει ένας χαλικόστρωτος δρόμος που ξεκινά από τη Δυτική πλευρά του λόφου, ο οποίος δρόμος χρησιμοποιήθηκε ως βασική οδός που ένωνε τον Βόλο με τα χωριά του Πηλίου. Τώρα πια αυτός ο δρόμος διακόπτεται από τα σύγχρονα λατομεία πίσω από την Αγ.τ.

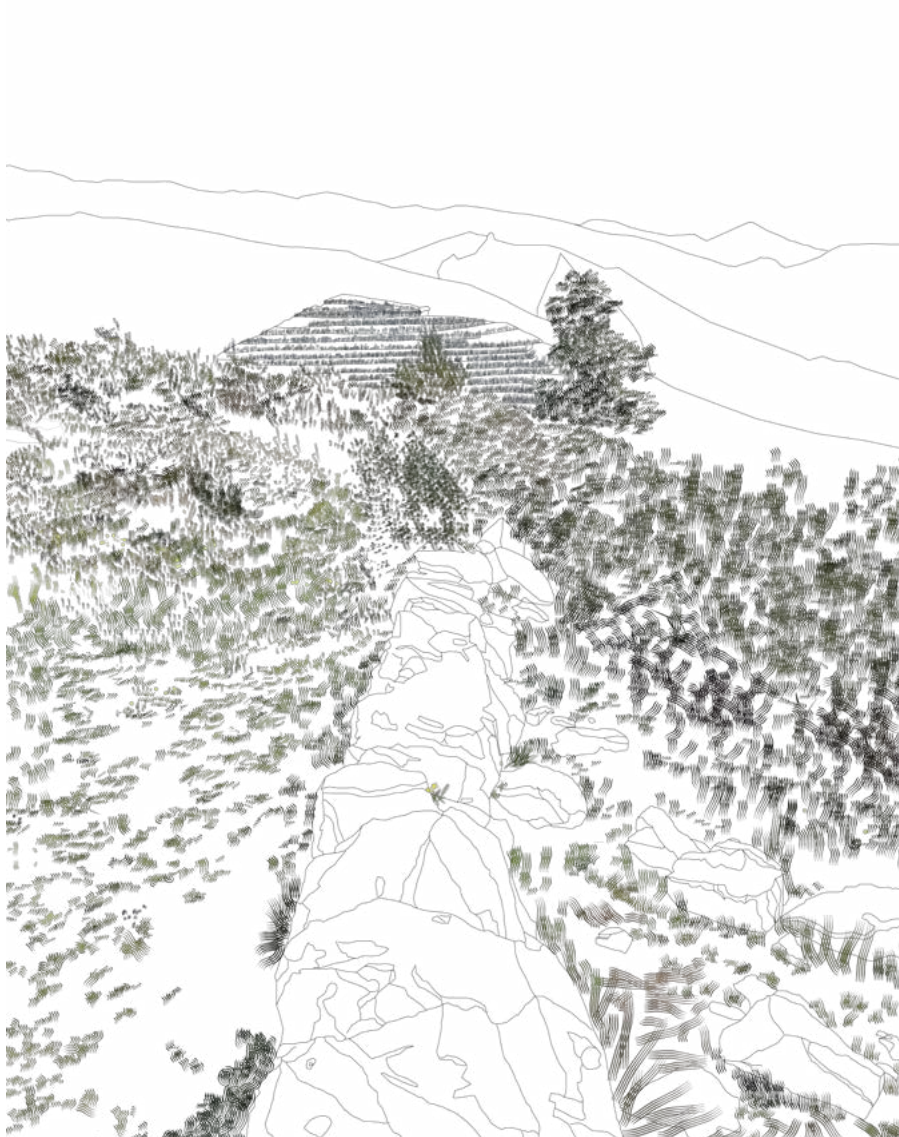

0 10 50

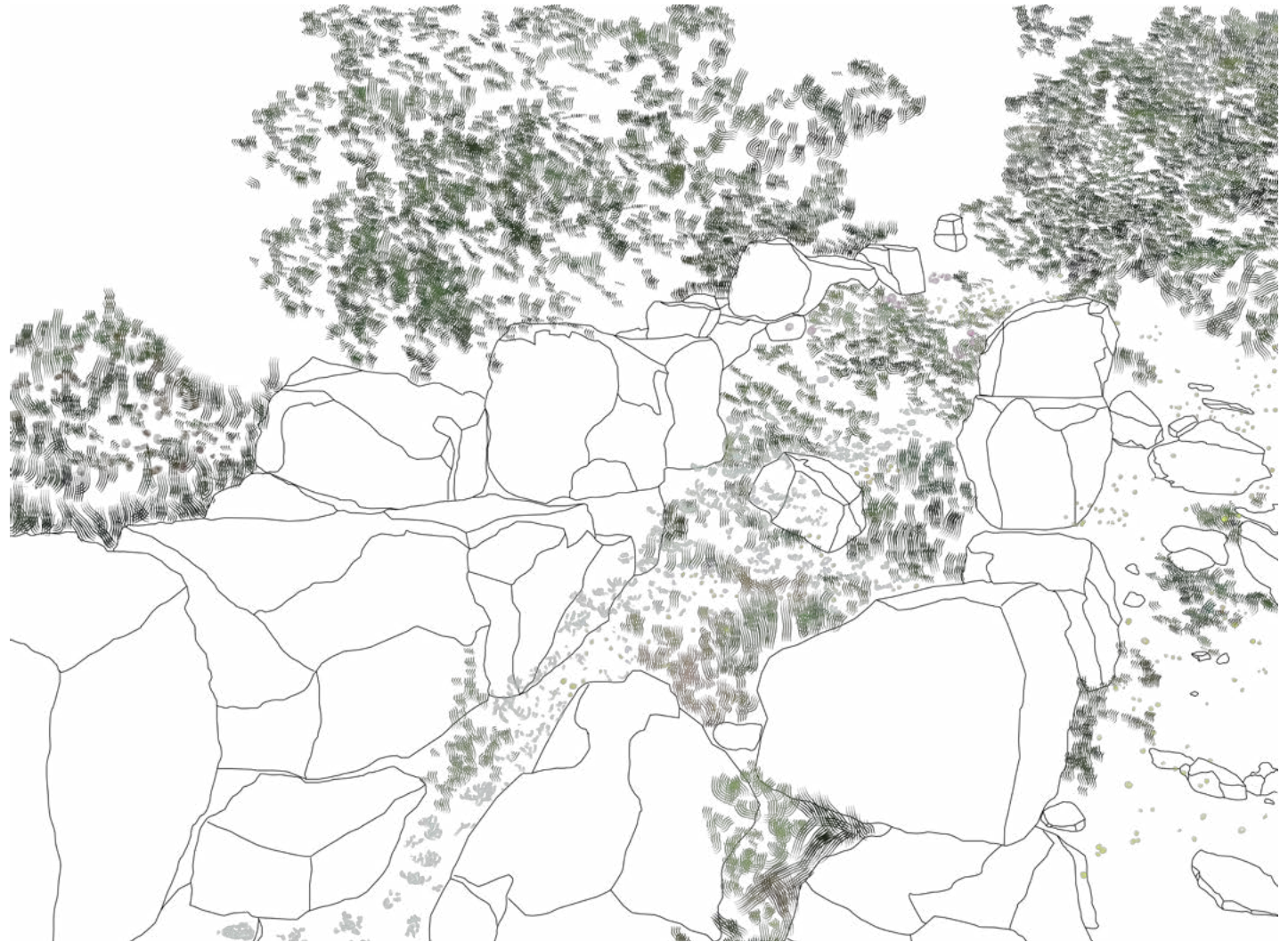

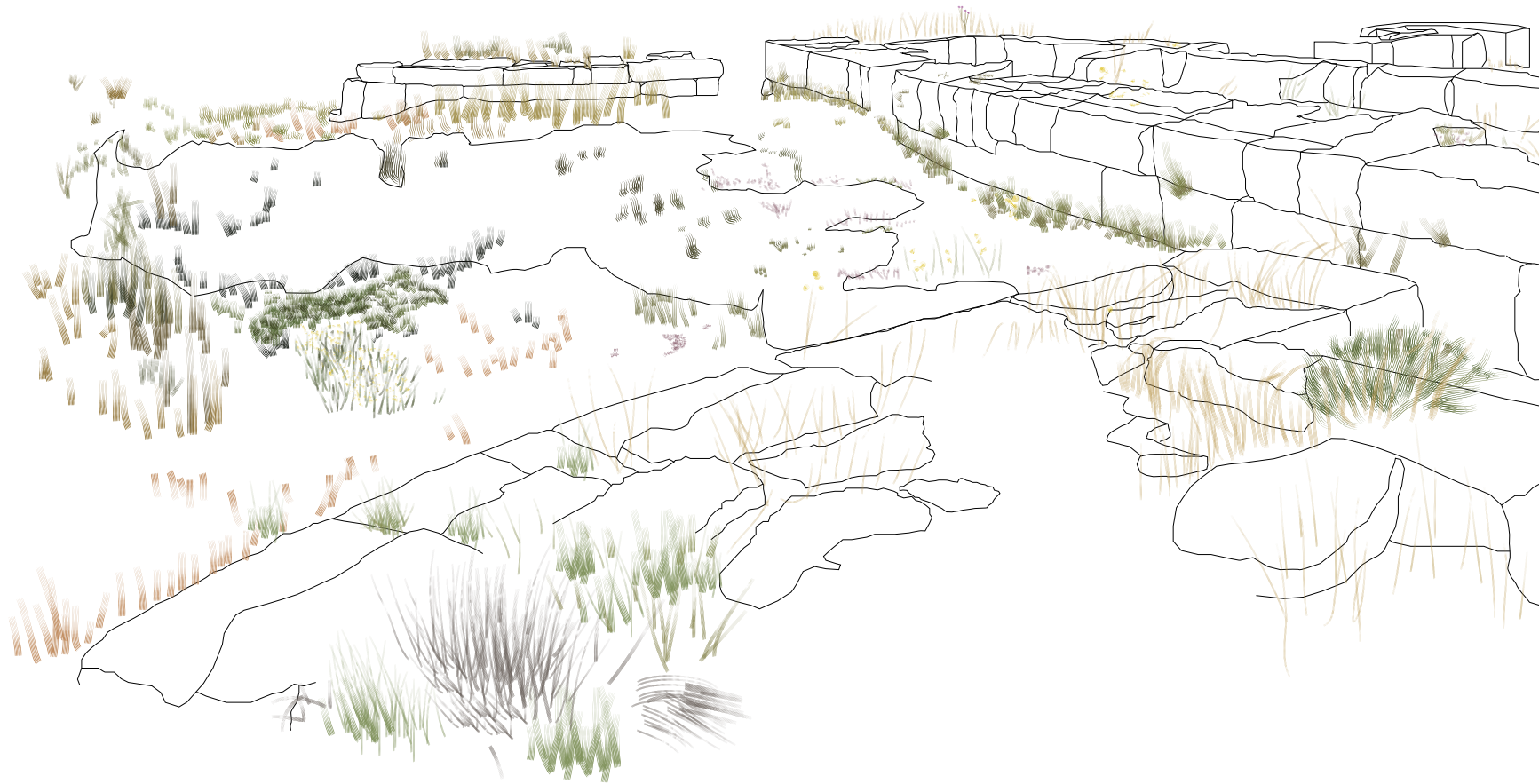
ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

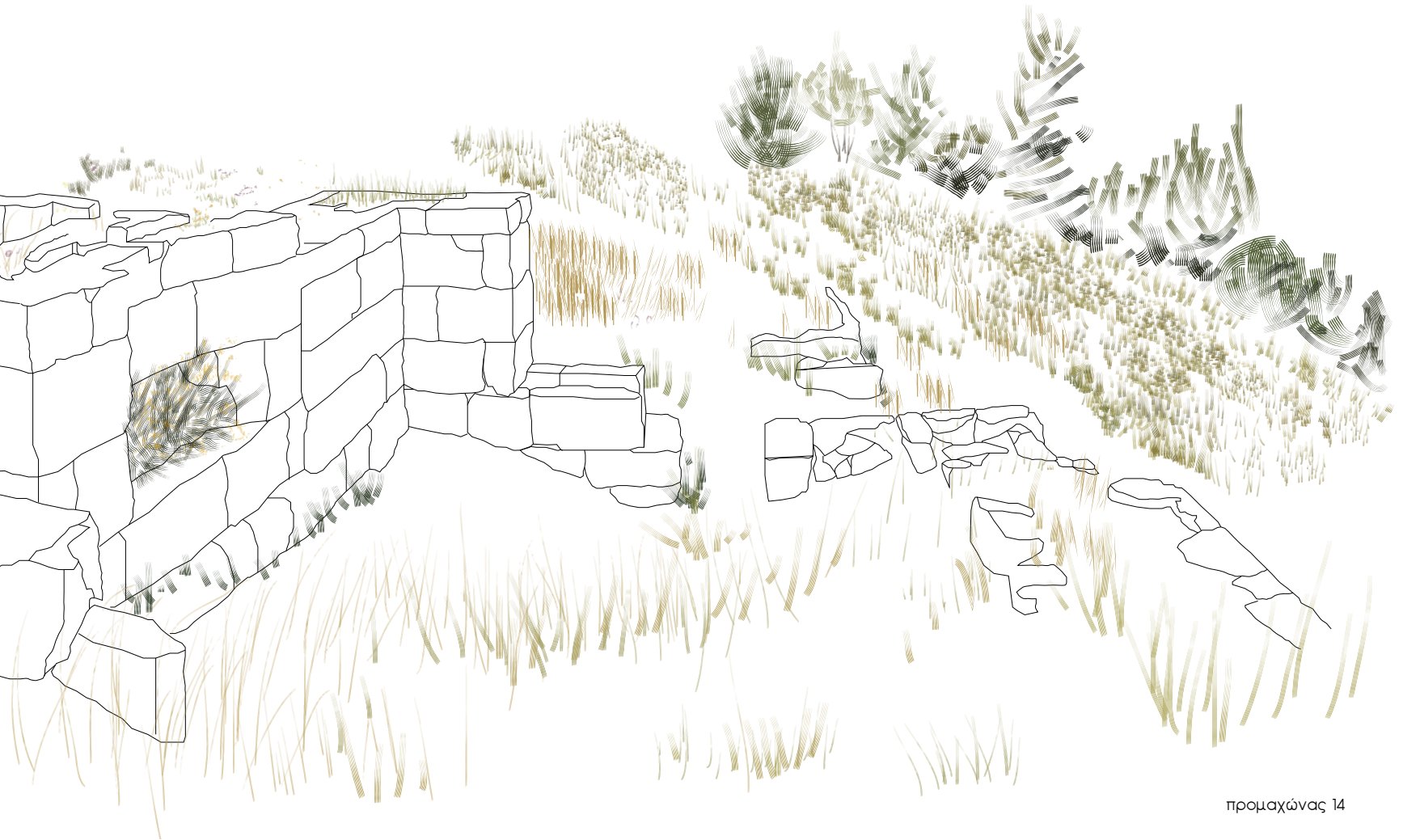
Η περιπατητική οπτική του λόφου. Πώς κατευθύνεσαι και προσανατολίζεσαι μέσα σε ένα μονοπάτι; Από μία φυσική οδηγία συνέχειας. Μία δύναμη που σε ωθεί σε μία πορεία προς την έξοδο. Η εξερεύνηση είναι βασικό στοιχείο του περιπάτου. Η εισαγωγή στο τοπίο, η εξερεύνηση και έπειτα αναζήτηση της εξόδου. Η έξοδος όπου το μάτι έχει οπτική φυγή και θέαση προς κάθε κατεύθυνση, το ξέφωτο ή η άφιξη σε έναν άλλο τόπο, κτίριο, βρύση, ερείπιο. Μεταξύ μιας περιπατητικής ματιάς και της πανοραμικής θέασης.

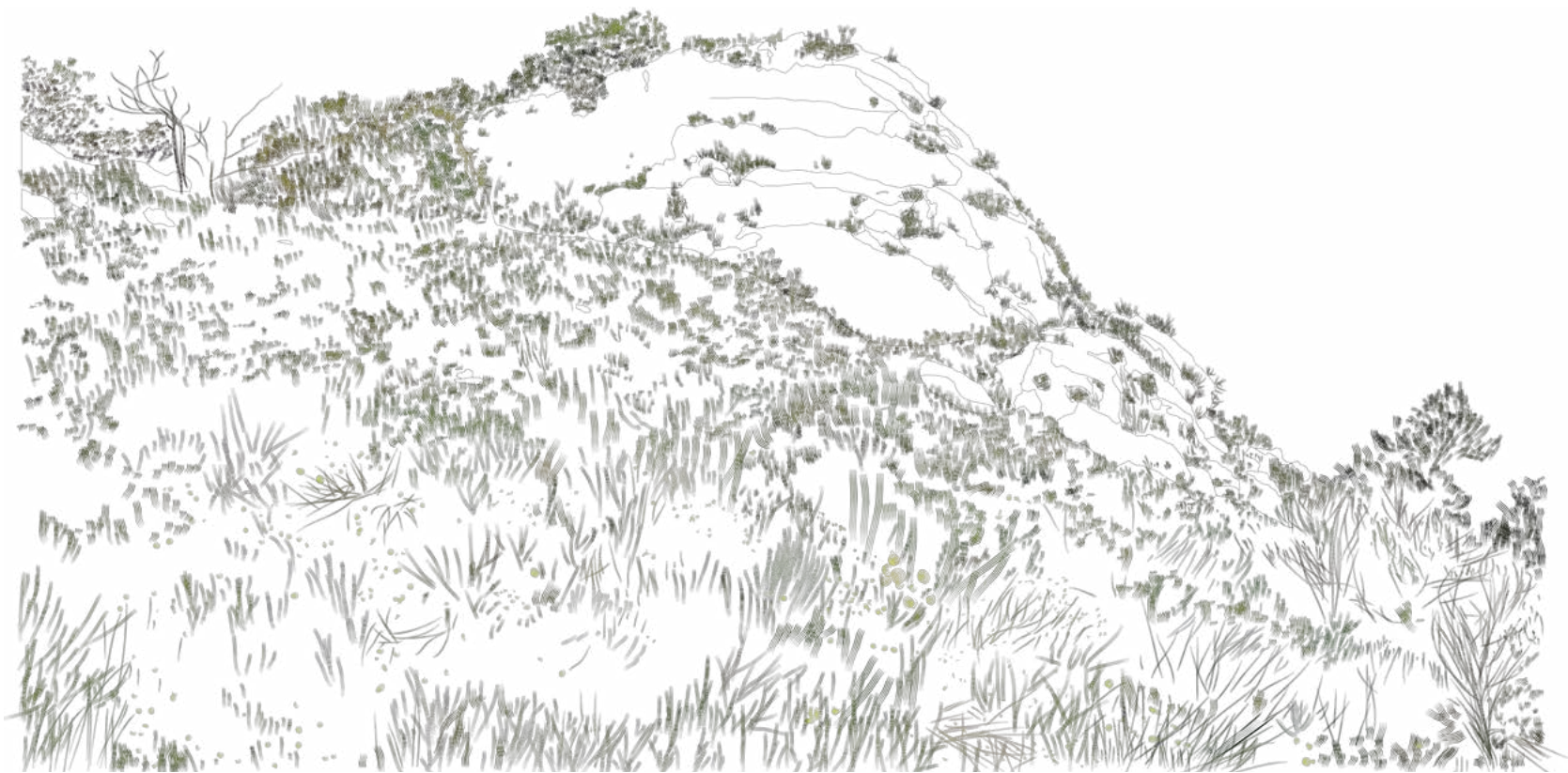
Παρόν. Να περπατάς (παντού), να παρατηρείς (τα πάντα), να επεξεργάζεσαι (ό, τι σε καλεί), να τρέχεις και να πηδάς (με δύναμη), να παίζεις (γελώντας), να ακούς, να γνωρίζεις, να καταλαβαίνεις.

Νότιο Τείχος, θέα το σύγχρονο Λατομείο
Κομμάτι τείχους, από την Ακρόπολη προς την Βόρεια Πύλη

«Το να είσαι μέσα στο τοπίο σημαίνει εξοικείωση με την ένταση ανάμεσα στη συνέχεια του περιπάτου και στην ασυνέχεια της θέας. Αντίθετα, απομάκρυνση καθιστά το τοπίο αντικείμενο συνεχώς μεταλλασσόμενων θεάσεων. Και στις δύο περιπτώσεις η κατανόηση των επιμέρους θεάσεων ως όψεων ενιαίας μορφής απαιτεί τον διάλογο των αισθήσεων με τη σκέψη. Το ειδοποιό στοιχείο της κίνησης μέσα στο τοπίο είναι η περιπατητική διαμεσολάβηση αυτού του διαλόγου»

Γιάννης Πεπολής, Χωρογραφίες. Ο αρχιτεκτονικός σχηματισμός του νοήματος.

Φτάνοντας στη Γορίτσα
Μέσα από τη πόλη
Μέσα από το χείμαρο του Ανάυρου
Από το όριο με το νερό

Θέση αρχαίου Λατομείου XXV III

Προμαχώνας 14, προσωπικό αρχείο

θέαση της ΑΓΕΤ από τον Προμαχώνα 14, προσωπικό αρχείο

ΓΕΩΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

Η περιοχή του νομού Μαγνησίας ανήκει στην Πελαγονική ζώνη και αποτελείται από κρυσταλλικούς ασβεστόλιθους στη περιοχή του Πήλιου.

Το βασικό πέτρωμα του λόφου της Γορίτσας είναι ένα ιζηματογενές ορυκτό, αποτελούμενο κατά 50% από ασβεστίτη (CaCO_3). Το χρώμα του ποικίλει και χρησιμοποιείται κυρίως για την παρασκευή τσιμέντου. Συχνά περιέχει απολιθώματα, από τα οποία μπορεί να εκτιμηθεί η ηλικία και η προέλευσή του.

Χαρακτηριστικοί σχηματισμοί που απαντώνται στα ασβεστολιθικά φαινόμενα χαρακτηρίζονται ως καρστικά φαινόμενα. Σε μεγάλες, αρχικά συμπαγείς μάζες ασβεστολίθου παρατηρούνται κοιλώματα, σπήλαια, ποικίλα φλεβοειδή ανοίγματα, σχηματισμοί χύτρας κτλ., που οφείλονται στην διάβρωση.

ΚΑΡΣΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΩΝ

Ασβεστόλιθος

« άσβεστ(ος) + -ο- + λίθος, μεταφραστικό δάνειο από την γαλλική *calcaire* (λατινική *calcaneum*)

Στα ασβεστολιθικά πετρώματα συχνά παρατηρούνται χαρακτηριστικοί σχηματισμοί όπως η παρουσία κενών στη μάζα τους (αύλακες, έγκοιλα, κ.λπ.) που δημιουργήθηκαν με την πάροδο του χρόνου από την χημική διάλυση του πετρώματος που παρατηρείται ως αντίδραση στο νερό της βροχής. Πρόκειται για το καρστικό φαινόμενο και τα κενά που δημιουργούνται ονομάζονται καρστικοί σχηματισμοί. Τα κενά αυτά οφείλονται στη δράση νερού της βροχής [περιέχει διοξείδιο του άνθρακα], που κυκλοφορούσε μέσα τη μάζα του πετρώματος και μετατρέποντας το ουδέτερο ανθρακικό ασβέστιο του ιζήματος σε ευδιάλυτο όξινο ανθρακικό ασβέστιο το οποίο και απομακρύνεται. Η δημιουργία των καρστικών σχηματισμών σχετίζεται επίσης και με τεκτονικά αίτια που προκάλεσαν

αρχικά κατακερματισμό του πετρώματος.

Ταυτόχρονα, στο τοπίο της Γορίτσας έντονη πλέον παρουσία έχει η σκόνη της ΑΓΕΤ που δημιουργεί μία κρούστα στα υπάρχοντα πετρώματα.

Επισήμανση και καταγραφή πετρωμάτων.
Επεξήγησή τους με χρήση φωτογραφιών

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ«

χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με κάποιο συγκολλητικό μέσο (τσιμέντο, άσφαλτος, κ.λπ.) για παραγωγή συνθέσεων όπως σκυροδέματα, ασφαλτικά μίγματα και σκυρωτά οδοστρώματα ή και αυτούσια (π.χ. ως έρμα σιδηροδρομικών γραμμών).

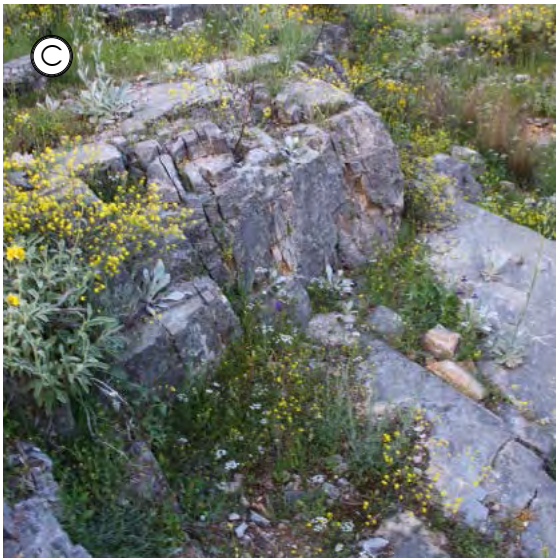
ΤΑΦΕΣ

ασβεστολιθικές πλάκες και σχιστόλιθοι [κάθε σχιστοφυές ισχυρά μεταμορφωμένο πέτρωμα που συνίσταται από τα ορυκτά μοσχοβίτη, γλωρίτη, χαλαζία και άλλα τυπικά ορυκτά που είναι διατεταγμένα σε σχεδόν παράλληλη διάταξη λόγω της ισχυρής μεταμόρφωσης*].

»ΛΑΤΟΜΕΙΟ

σαθρός ασβεστόλιθος πιθανή παραγωγή ασβέστη [οξειδίο του ασβεστίου (CaO) ή το υδροξείδιο του ασβεστίου (Ca(OH)_2), παρασκευάζεται με ανάμιξη οξειδίου του ασβεστίου με νερό. Επίσης ασβέστης ονομάζεται ορυκτό με χημική σύνθεση CaO , που συναντάται πολύ σπάνια.

ΑΡΧΑΙΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

ρωγμές από την πίεση της εξόρυξης διογκωμένες από το βρόχινο νερό

καφετιά χρώματα λόγω οξειδίου του ασβεστίου

PAXH

επιτόπια εξόρυξη από τον ίδιο το βράχο

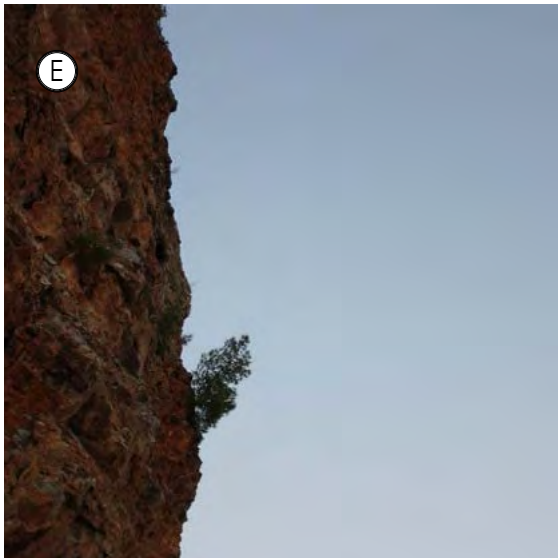

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

ασβεστολιθικό, εξόρυξη αδρανών το σύνολο των διαβαθμισμένων κατά μέγεθος τεμαχίων (σκύρα, χαλίκια, άμμοι) ή βιομηχανικής προέλευσης, (σκωρίες, ανακυκλωμένο σκυρόδεμα κ.α.) και άλλων υλικών ανόργανης σύστασης

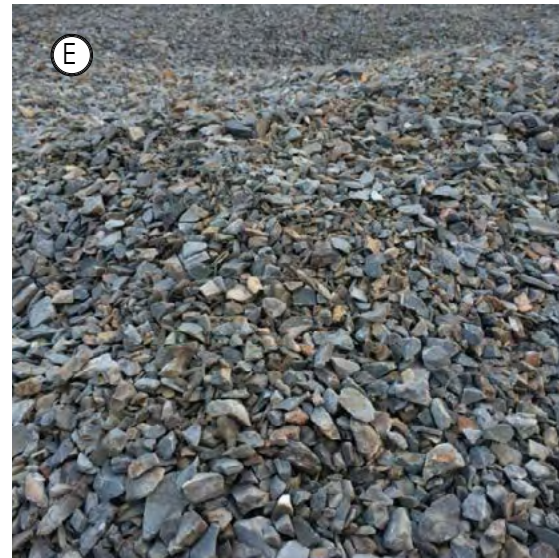

CAVE 2
ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΜΕΛΙΧΙΟΥ
Κοντά στην ανατολική Πύλη, έξω από το τείχος εντοπίστηκε ένα μικρό φυσικό σπήλαιο διαστάσεων 4μ*3μ και ύψους 2μ. Στο εσωτερικό του, στο ύψος των ματιών του ανθρώπου υπάρχει εγχάρακτη επιγραφή «ΔΙΟΣ ΜΙΛΙΧΙΟΥ»

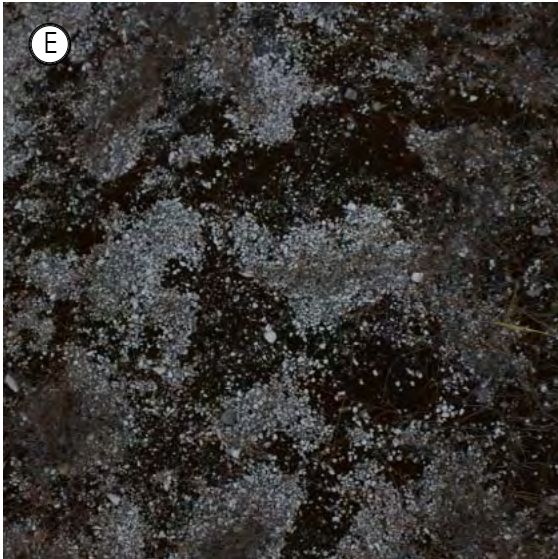
ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

Ονομάζονται αδρανή γιατί η πλειονότητα τους δεν αντιδρά χημικά με τις διάφορες «συγκολλητικές» ύλες.

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

χαλίκι και γαρμπίλι εξόρυξης

E

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

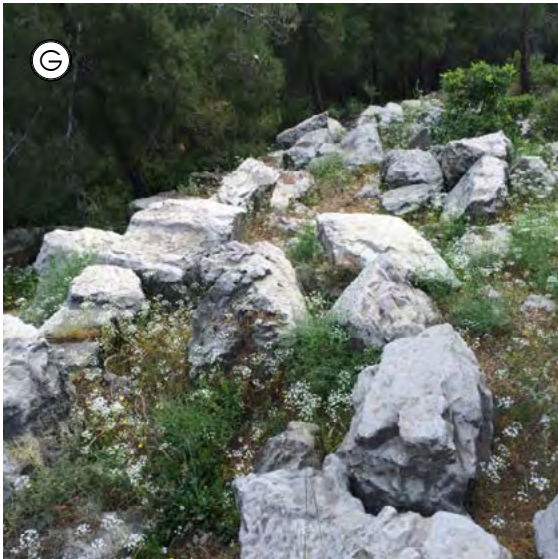
χαλίκι και γαρμπίλι
εξόρυξης

F

ΑΡΧΑΙΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

πλήρης εξόρυξη
δημιουργία χαράδρας
ίχνη από σφήνες
[εργαλείο φτιαγμένο
από ξύλο, μέταλλο κ.λπ.
σε σχήμα τριγωνικό,
κωνικό, κυλινδρικό κ.ά.,
που τοποθετείται σε
αντικείμενα που θέλουμε
να κόψουμε ή να
χωρίσουμε σε μικρότερα
τμήματα]

G

ΤΟΙΧΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

σκόνη της ΑΓΕΤ πάνω
στα πετρώματα
ρωγμές από την πίεση
της εξόρυξης
διογκωμένες από το
βρόχινο νερό

καφετιά χρώματα λόγω
οξειδίου του ασβεστίου
(CaO)

H

ΣΠΗΛΙΑ

Τα σπήλαια είναι
κενοί χώροι μέσα στα
πετρώματα με είσοδο
και μεγάλες διαστάσεις.
Κάθε σπήλαιο μπορεί να
είναι συνολικά ή κατά
ένα μέρος γεμάτο με
ιζήματα, δηλαδή με υλικά
που μεταφέρονται εκεί
κυρίως από τη διάβρωση
των πετρωμάτων, από
νερό ή πάγο.

I

ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΔΙΑΝΟΙΞΗΣ
ΔΡΟΜΟΥ

ρωγμές από διεργασία
διάνοιξης

καρστική διάθρωση
[διαγώνιες ρωγμές]

F

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

G

»ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

Κατεστραμμένη φωλιά
αγριοπερίστερων.

L

ΛΑΤΥΠΟΠΑΓΗΣ
ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΣ

χαλίκι εξόρυξης

ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΙΚΗ
ΣΠΗΛΙΑ

Δημιουργία σπηλαίων:

ΚΑΡΣΤΙΚΟ ΠΕΤΡΩΜΑ

ΚΡΟΥΣΤΑ

καυσαέριο και σκόνη της
ΑΓΕΤ κατακάθονται στα
πετρώματα

ανθρακικό ασβέστιο

ΑΡΧΑΙΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ

βαθμίδες

ΒΡΑΧΟΣΚΕΤΗΣ ΣΠΗΛΙΑ

μαύρο χρώμα από
σύγχρονες καύσεις

δείγματα αρχαίας
κεραμικής

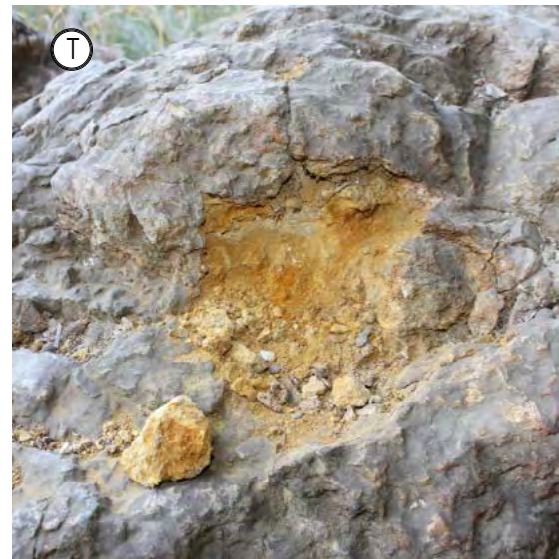
ΑΡΧΑΙΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

λαξευμένος βράχος
[ομοιογενής]

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΒΡΑΧΟΣΚΕΤΗΣ
ΣΠΗΛΙΑΣ

κρούστα ΑΓΕΤ και σαθρό
ασβεστολιθικό πέτρωμα

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΒΡΑΧΟΣΚΕΤΗΣ
ΣΠΗΛΙΑΣ

κρούστα ΑΓΕΤ και σαθρό
ασβεστολιθικό πέτρωμα

<< EROTIC >>

Η Γορίτσα ως τόπος απόμερος, αλλά ταυτόχρονα τόσο κοντά στον αστικό ιστό, ενέπνεε και εμπνέει ερωτικούς περιπάτους. Η ερωτική Γορίτσα είναι η πιο διαχρονική πτυχή του λόφου στο σύγχρονο κομμάτι της ιστορίας της και εμπεριέχει όλες τις ηλικιακές ομάδες. Τα απομονωμένα σημεία της σε συνδυασμό με την ειδυλλιακή θέα, τη μέρα και τη νύχτα δημιουργούν την ιδιαίτερη ατμόσφαιρα. Στο χάρτη έχουν επισημανθεί τέτοιου είδους σημεία με βάση ιστορίες ανθρώπων.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

1

2

3

4

5

6

7

8

1

2

3

5

6

7

8

0 500

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ

Η Ζωοδόχος Πηγή έχει πάρει το όνομά της από τις αρχαίες δεξαμενές νερού που υπάρχουν στο σημείο που είναι κτισμένη. Η εκκλησία γιορτάζει πέντε μέρες μετά την Κυριακή του Πάσχα όπου κάθε χρόνο την παραμονή της γιορτής μεταφέρεται η εικόνα της εκκλησίας από το λόφο της Επισκοπής όπου φυλάσσεται στο ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, ως την εκκλησία της Γορίτσας, μέσω ενός μονοπατιού το αποκαλούμενο θρησκευτικό μονοπάτι. Οι πιστοί μεταφέρουν στα χέρια τους την εικόνα περπατώντας τη διαδρομή αυτή. Είναι ένα είδος πομπής. Η επισκεψιμότητα του λόφου εκείνες τις μέρες ανεβαίνει κυριολεκτικά στα ύψη.

αφετηρία θρησκευτικού μονοπατιού, ακολουθία πιστών, στο βάθος ΑΓΕΤ, προσωπικό αρχείο

Η λαξευμένη δεξαμενή, πίσω από την εκκλησία, προσωπικό αρχείο

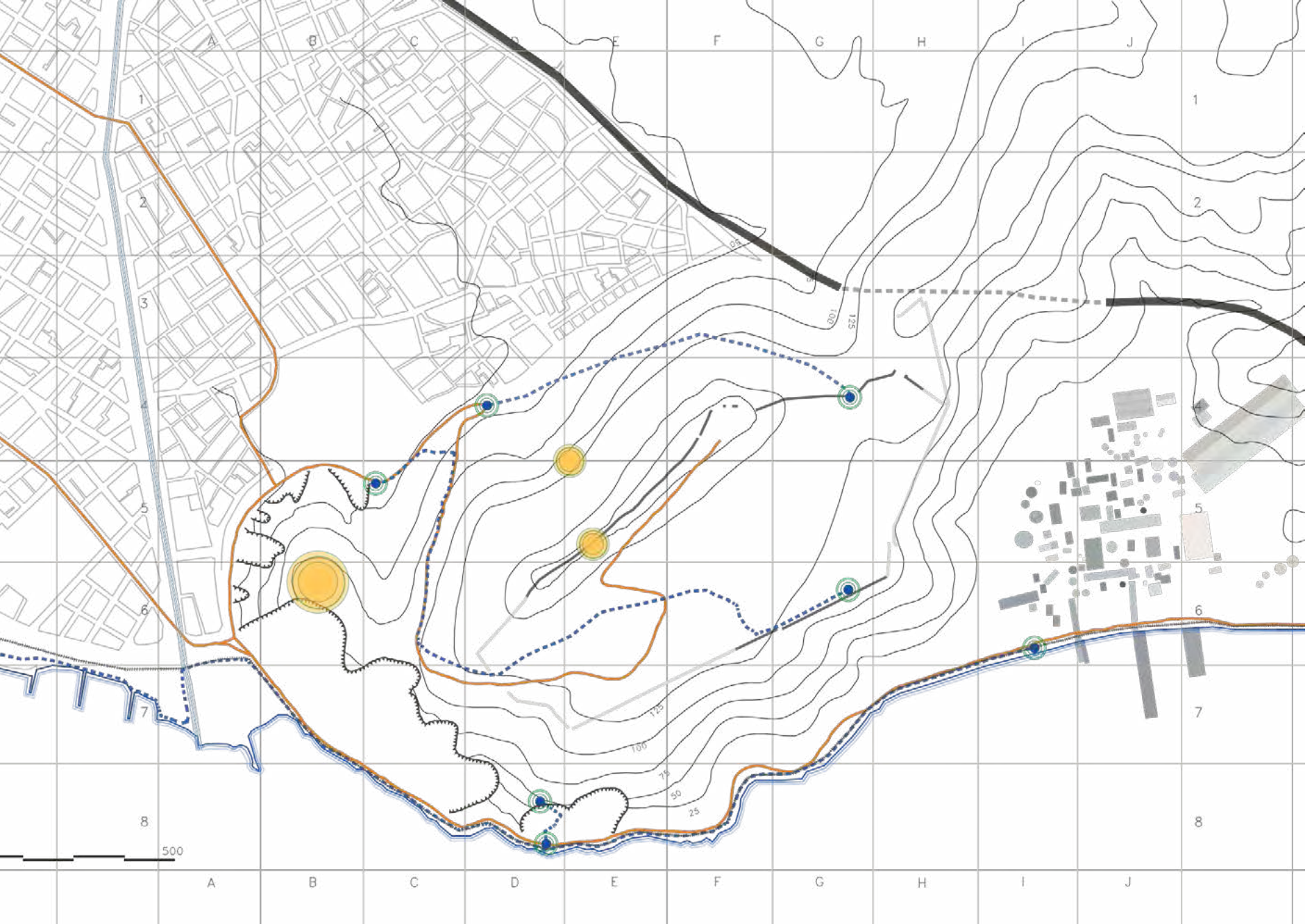
Ακολουθία πιστών, στη μεταφορά της εικόνας, στον εορτασμό της Ζωοδόχου Πηγής, προσωπικό αρχείο

ΡΕΦΛΕΞΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

Είναι η σχεδίαση μονοπατιών, που ο περιπατητής μπορεί να είναι με πόδια γυμνά. Το ξυπόλητο περπάτημα ως μία νέα μορφή άσκησης και δραστηριότητας στη φύση είναι ευεργετικό για την υγεία. Πρακτικά δεν διαφέρει σε κάτι από τις υπόλοιπες φυσικές διαδρομές, μόνο που όντας ξυπόλυτος η επαφή με το χώμα τις πέτρες, τα φύλλα, τα κλαδιά είναι άμεση. Η αίσθηση της αφής είναι πια ενεργή. Τα ερεθίσματα που προσλαμβάνονται από τον περιπατητή, είναι οπτικά, ηχητικά, όσφρησης και αφής.

- Σύγχρονο λατομείο Modern quarry
- Αυτοκινητόδρομος Road car
- Τόπος διαλογισμού Site of meditation
- Αρχαία οχύρωση Ancient fortification
- Χείμαρρος Άναυρος Anavros stream
- Αφετηρία - τερματισμός περιπάτου Starting point - termination

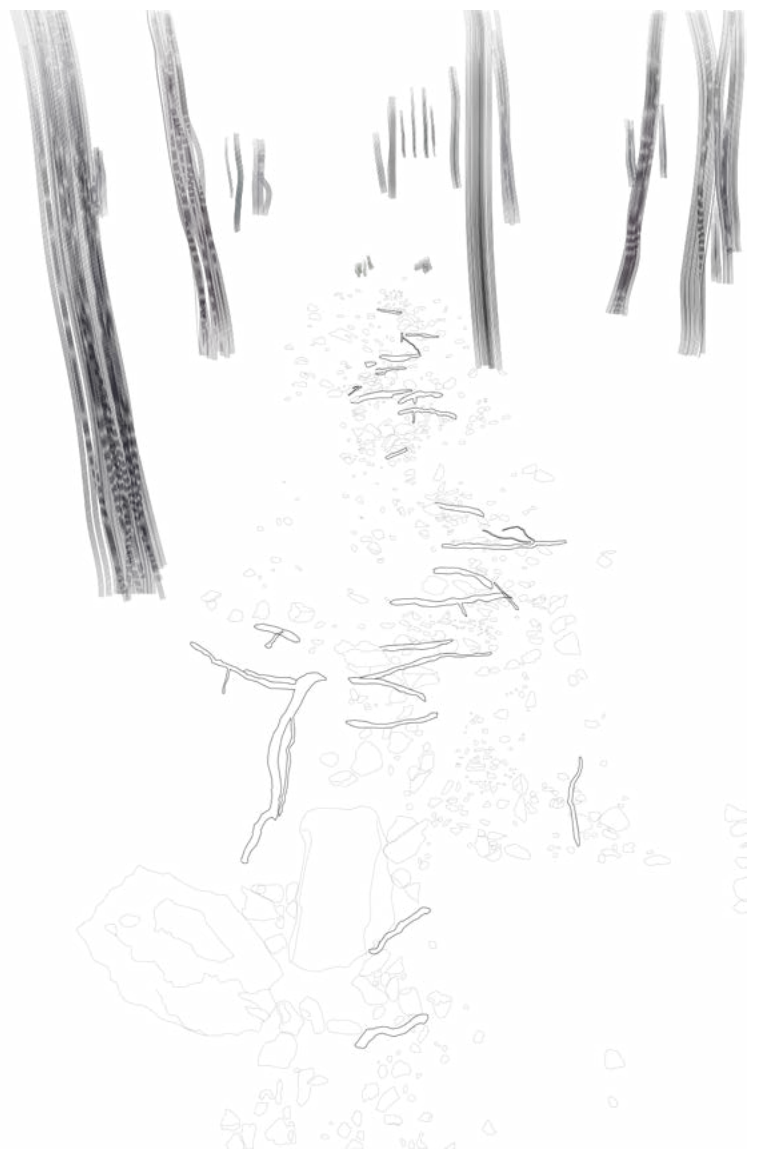
Ως Μεσογειακό τοπίο έχει αναπτυγμένη τη μακία βλάστηση. Η μακία βλάστηση υπάρχει στις περιοχές με μεσογειακό κλίμα. Ο όρος μακί αποτελεί τον σκληρόφυλλο θάμνο. Αυτού του τύπου οι θάμνοι έχουν ξυλώδεις κλαδιά και μικρά δεμρματώδη φύλλα σκούρου πράσινου χρώματος, με βαθιές ρίζες ώστε να αντλούν το απαραίτητο για την επιβίωση τους νερό τη θερινή περίοδο. Τέτοια φυτά είναι το το πουρνάρι (*Quercus coccifera*) και το το σπάρτο (*Spartium junceum*).

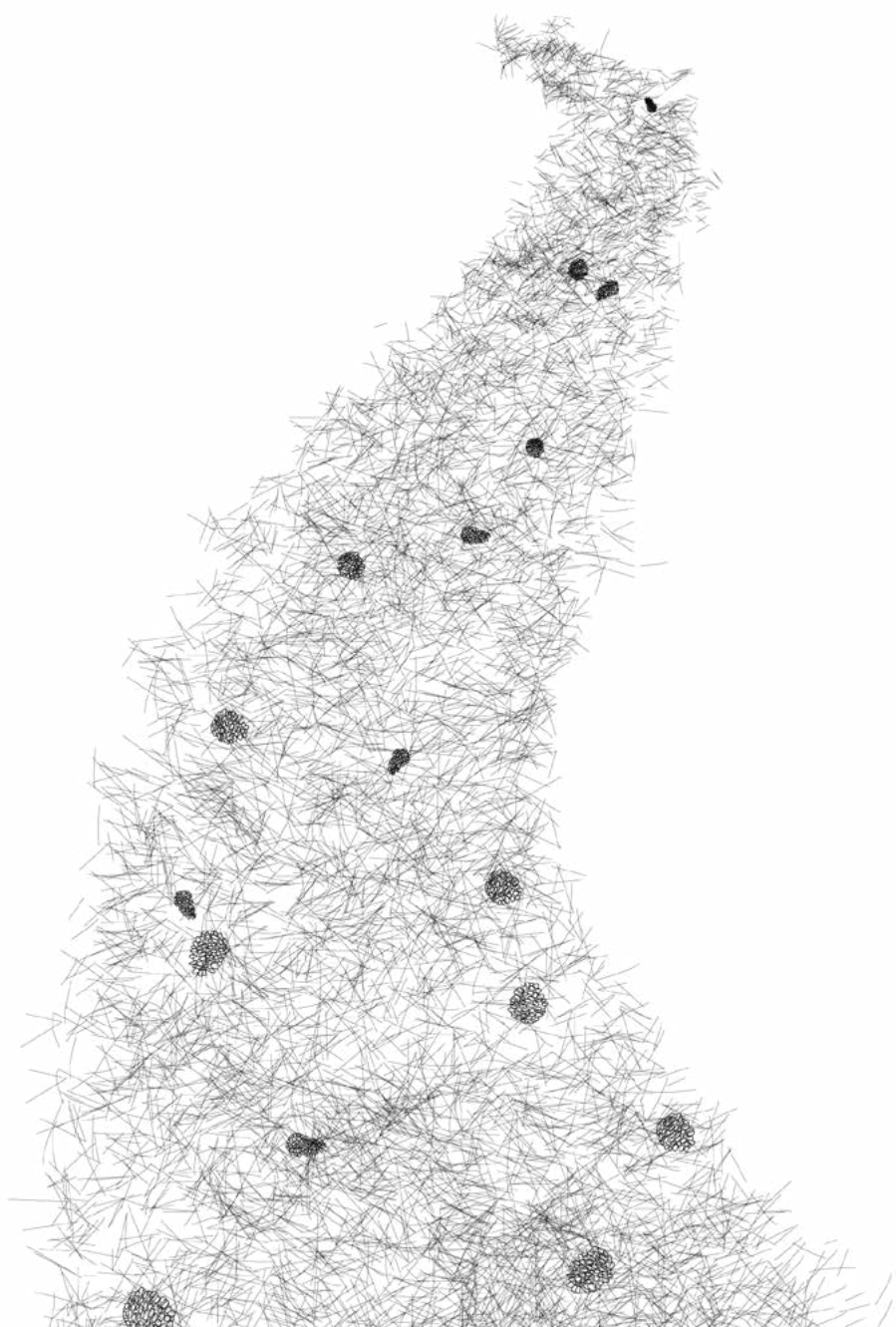
Τα φρυγανά είναι μικρά φυτά, θάμνοι με μικρά αγκαθωτά φύλλα, τα οποία φυτρώνουν σε χαμηλά υψόμετρα και αυτά γύρω της Μεσογείου, και είναι αποτέλεσμα υποβάθμισης της προϋπάρχουσας βλάστησης, μακίας και δάσους. Αναπτύσσεται σε ασβεστολιθικά εδάφη και πυριτικά, καθώς και σε εκτάσεις που έχουν καεί από πυρκαγιές. Τα φρύγανα ανθίζουν την άνοιξη και το καλοκαίρι, είναι αρωματικά και πάρα πολλά είναι δημοφιλή για τις φαρμακευτικές ιδιότητες τους. Είναι ανθεκτικά σε ξηρασία. Τα πιο γνωστά φρύγανα είναι: το θυμάρι (*Coridothymus capitatus*, *Thymus* sp.), η λαδανιά (*Cistus creticus*, *Cistus salvifolius*), ο ασπάλαθος (*Calicotome villosa*), το λυχναρακί (*Ballota acetabulosa*), ο ασφόδελος (*Asphodelus aestivus*).

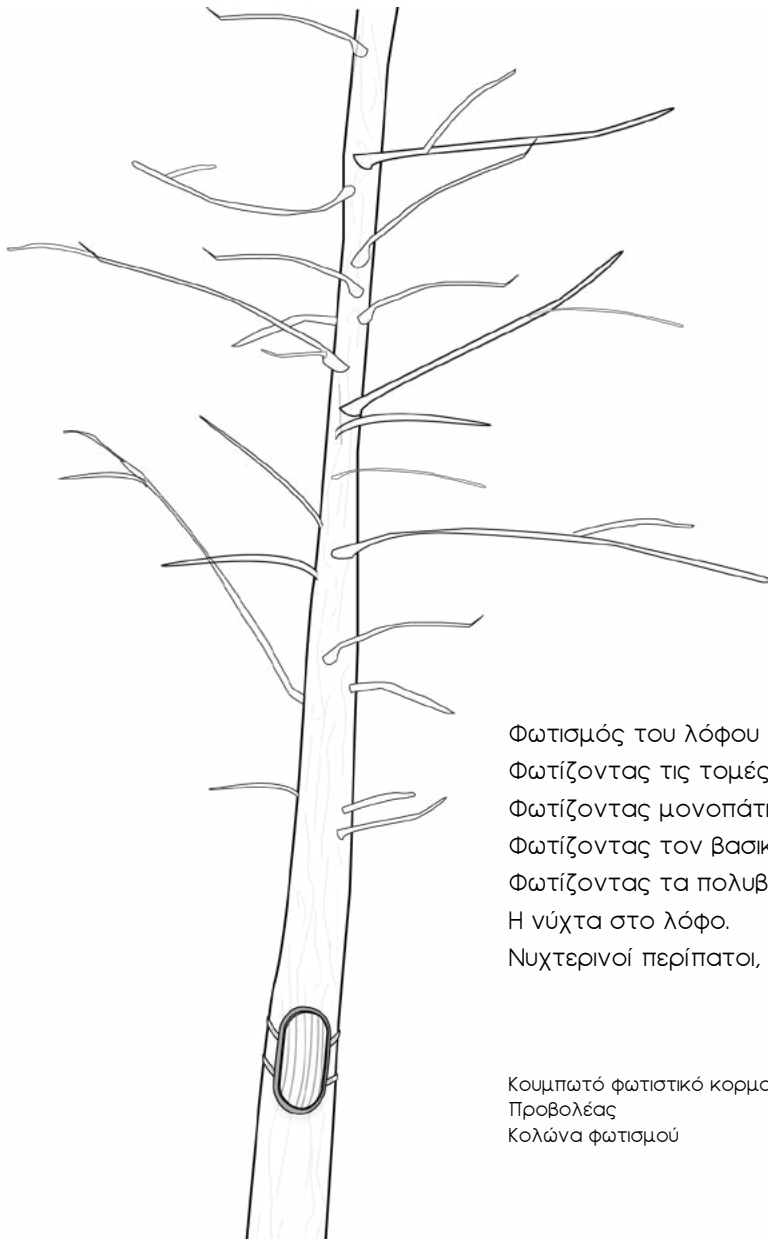
(δεξιά) «σκάλα» από ρίζες δέντρων

(δεξιά) χωμάτινο μονοπάτι με πέτρες

(επόμενη σελίδα) μονοπάτι από πευκοβελόνες

Φωτισμός του λόφου
Φωτίζοντας τις τομές των σύγχρονων λατομείων
Φωτίζοντας μονοπάτια μέσα στο πευκόδασος
Φωτίζοντας τον βασικό δρόμο
Φωτίζοντας τα πολυβολεία στη ράχη του λόφου
Η νύχτα στο λόφο.
Νυχτερινοί περίπατοι, βραδινές επισκέψεις μοναχικές και συντροφικές.

Κουμπωτό φωτιστικό κορμού
Προβολέας
Κολώνα φωτισμού

Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΗΣ ΑΓΕΤ

Οι συγκεντρώσεις αιωρούμενων σωματιδίων (κοντά στο εργοστάσιο ΑΓΕΤ-ΗΡΑΚΛΗΣ) υπερβαίνουν τα επιτρεπτά όρια. Η αλλοίωση της μορφολογίας του εδάφους, η ρύπανση επιφανειακών και υπόγειων νερών, η ρύπανση της ατμόσφαιρας λόγω της παραγόμενης σκόνης, η πρόκληση θορύβου της κυκλοφορίας των οχημάτων μεταφοράς κ.λπ., η εμπόδιση των λειτουργιών αναπνοής-διαπνοής των δένδρων λόγω φραγμού των στομάτων των φύλλων από τη σκόνη, η διατάραξη της χλωρίδας αλλά και της πανίδας ως συνέπεια της απώλειας τροφής.

ΦΥΣΙΚΟΙ ΚΥΚΛΟΙ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ

Μέσα στο πέρασμα των εποχών. Αντιλαμβανόμαστε το τοπίο μέσα από την προσωπική ματιά και εμπειρία. Είναι το ανάγλυφο του, το περιβάλλον του, ο χρόνος του. Ο χρόνος με τη περιοδικότητα του και τη χλωρίδα του, ένα κομμάτι έχει αναδασωθεί με πεύκα, το υπόλοιπο είναι η φύση που στα ξεσπάσματά της αναδύουν αγριολούλουδα και βότανα με τη περιοδικότητά του. Το τοπίο αλλάζει χρωματικά όχι μόνο μέσα στο 24ωρο, αλλά και στις εποχές και στο πέρασμα των ετών. Ας το φανταστούμε πριν την πυρκαγιά και μετά. Ας το φανταστούμε την άνοιξη και το καλοκαίρι.

Νυχτερινή άποψη της Γορίτσα, από τη θάλασσα (παρέμβαση)
Νυχτερινή άποψη, από αεροφωτογραφία (παρέμβαση)

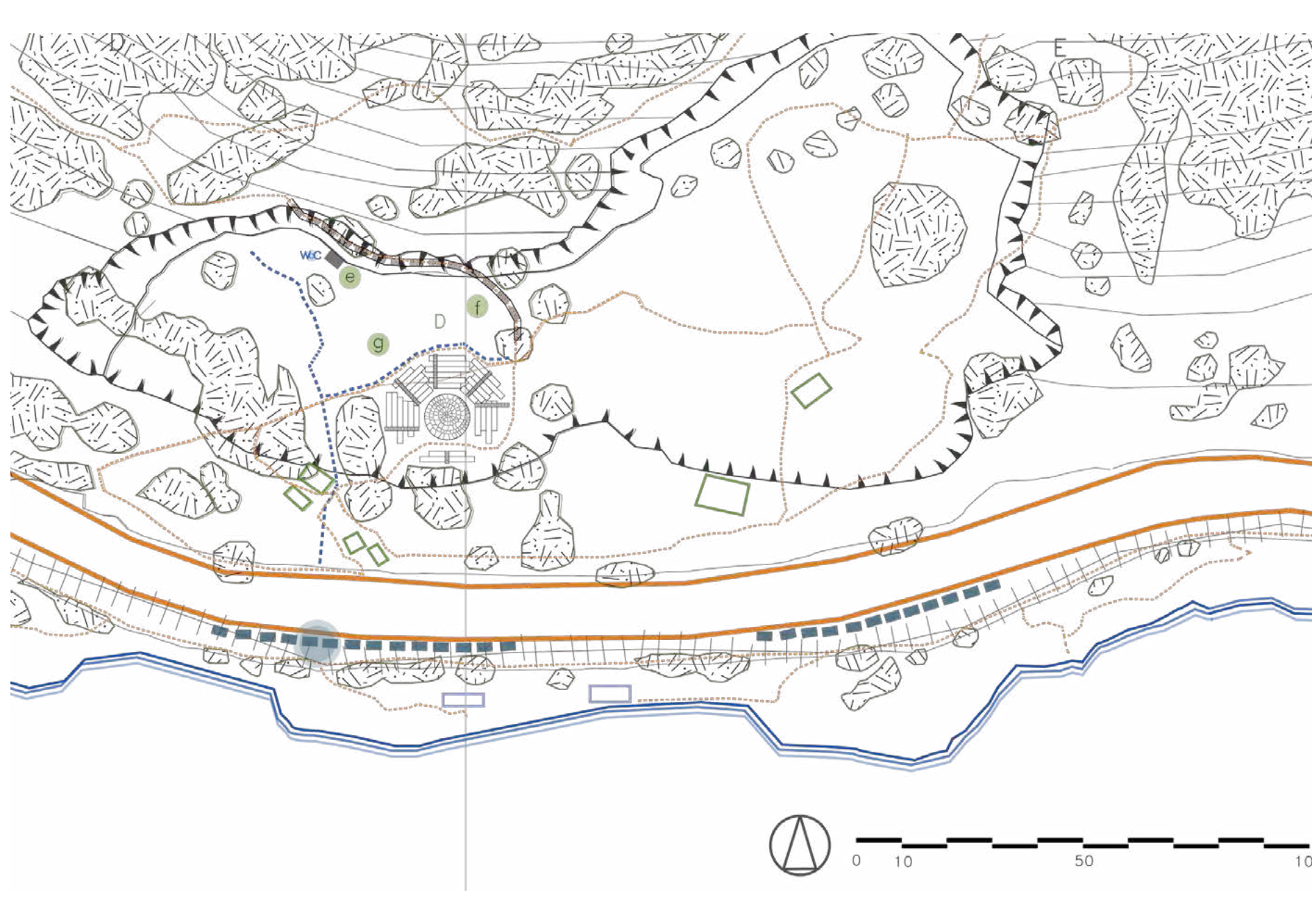
ΤΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΣΤΙΞΕΙΣ

Μέσα στο δεύτερο λατομείο το τοπίο έχει κυκλωπικά στοιχεία. Μία τεράστια τρύπα στις παρυφές του λόφου, μεγάλα τμήματα βράχων πεσμένα στο έδαφος. Η ανθρώπινη κλίμακα είναι μέσα σε ένα παράδοξο μέρος και ας έχει προκύψει από τον ίδιο. Κοιτάζοντας προσεκτικά το ερημοποιημένο τοπίο, τίθεται το ερώτημα του πώς ξανακατοικείται αυτή η θέση, σίγουρα όχι με την μορφή εξόρυξης αδρανών υλικών που γινόταν πριν μερικές δεκαετίες αλλά προσπαθώντας για τη διατήρηση της ομορφιάς της ερήμωσης, της ησυχίας. Εκεί η διαδρομή αλλάζει επίπεδο όχι με τη φυσική οδηγία της συνέχειας των ισούψων καμπύλων αλλά με μία σκάλα, που σε οδηγεί πιο βίαια από τα +7μ. στα +35μ. του κατακόρυφου άξονα υψομέτρου.

Ανενεργό Λατομείο όχι ως οικολογικά αποτυπώματα, όχι ως καμβάς αισθητικής αποκατάστασης με τάσεις 'επανόρθωσης' με φύτευση. Η υπάρχουσα μορφή, τα σχήματα, οι διαβαθμίσεις των φυσικών χρωμάτων και η υφή του πετρώματος είναι από τις πιο ενδιαφέρουσες και αποκαλυπτικές παρεμβάσεις που αποκαλύφθηκαν μεν από τις εξορυκτικές εκσκαφές του σημείου και έμειναν με διάθεση παρατήρησης και επαφής. Το εσωτερικό που καταστρέφεται για να μείνει ως μία στρωματογραφική τομή, ενοχλητική και ταυτοχρόνως ιδιαίτερη στην όψη της. Τοποθετείται αυτή η σκάλα, για μία πιο προσεκτική και κοντινή ματιά και επαφή με τη παρειά.

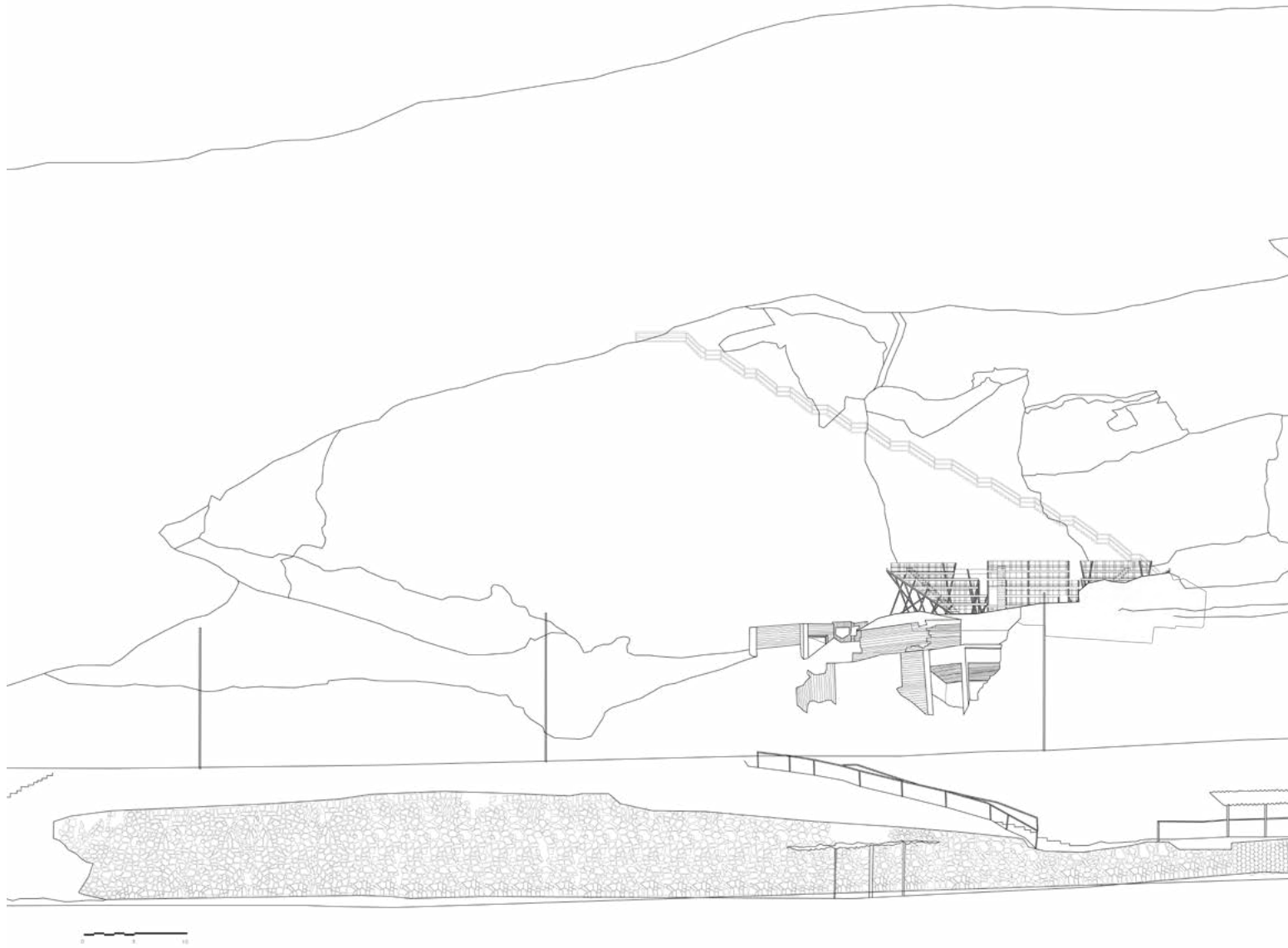
Ο λατομικός χώρος προδιαθέτει για την τοποθέτηση ενός θεάτρου το οποίο σχεδιάζεται αποκολλημένο αποσπασμένο από την παρειά με νότιο προσανατολισμό, εγγραφόμενο σχηματικά στη γραμμή του πρανούς. Για τις ανάγκες του χώρου σχεδιάζονται οι απαιτούμενες τουαλέτες, οι οποίες είναι λαξευμένες στο βράχο πράγμα που είναι εμφανές όταν είσαι εντός αυτών. Η όψη τους είναι λιθοδομή με πέτρες από τον εξορυγμένο όγκο.

Υπαίθριο Θέατρο		Outdoor Theatre
Σύγχρονο λατομείο		Modern quarry
Χλωρίδα		Flora
Αυτοκινητόδρομος		Road car
Μονοπάτι		Footpath
Κατάλοιπα		Remains
Χώρος στάθμευσης		Parking
Γραμμές τρένου		Railway

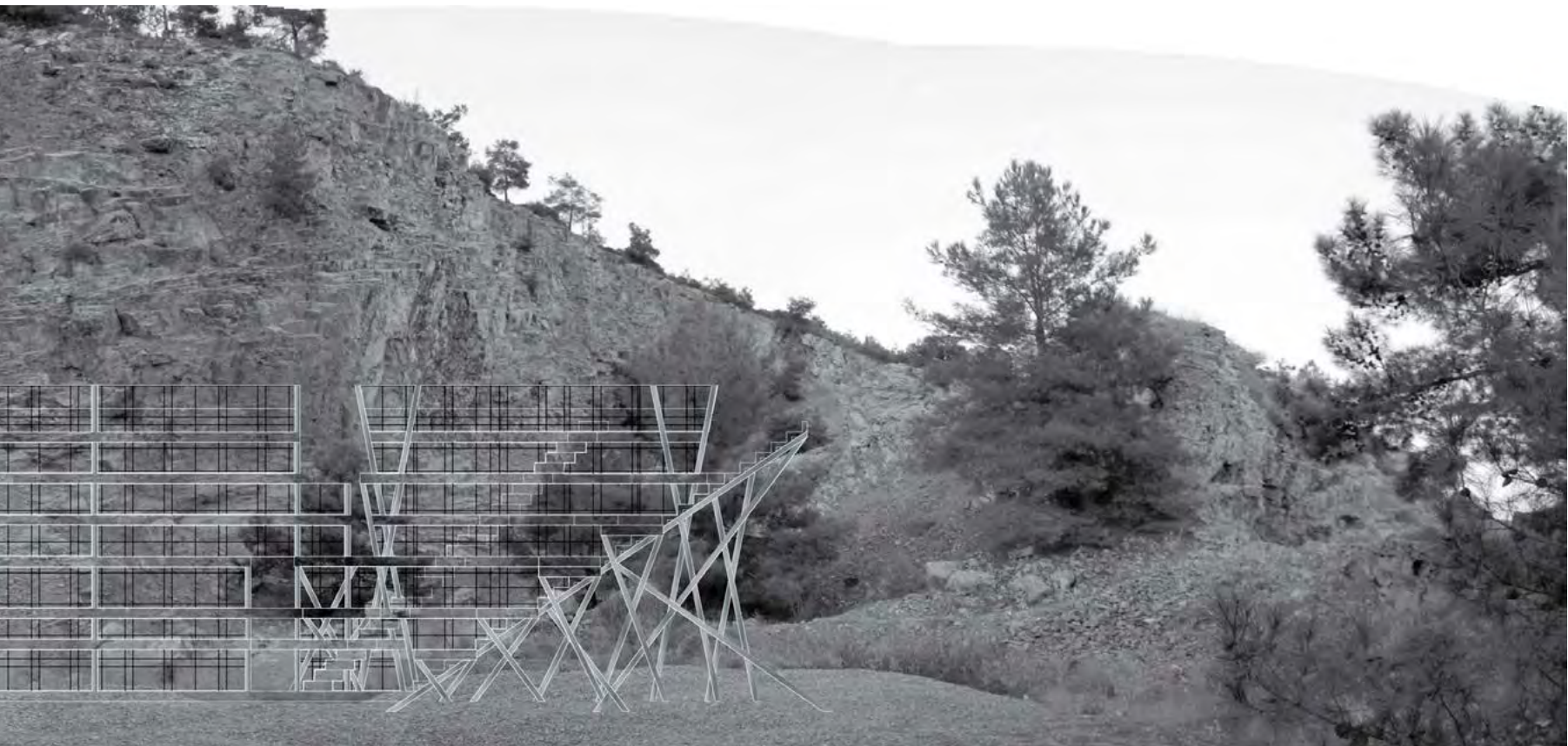

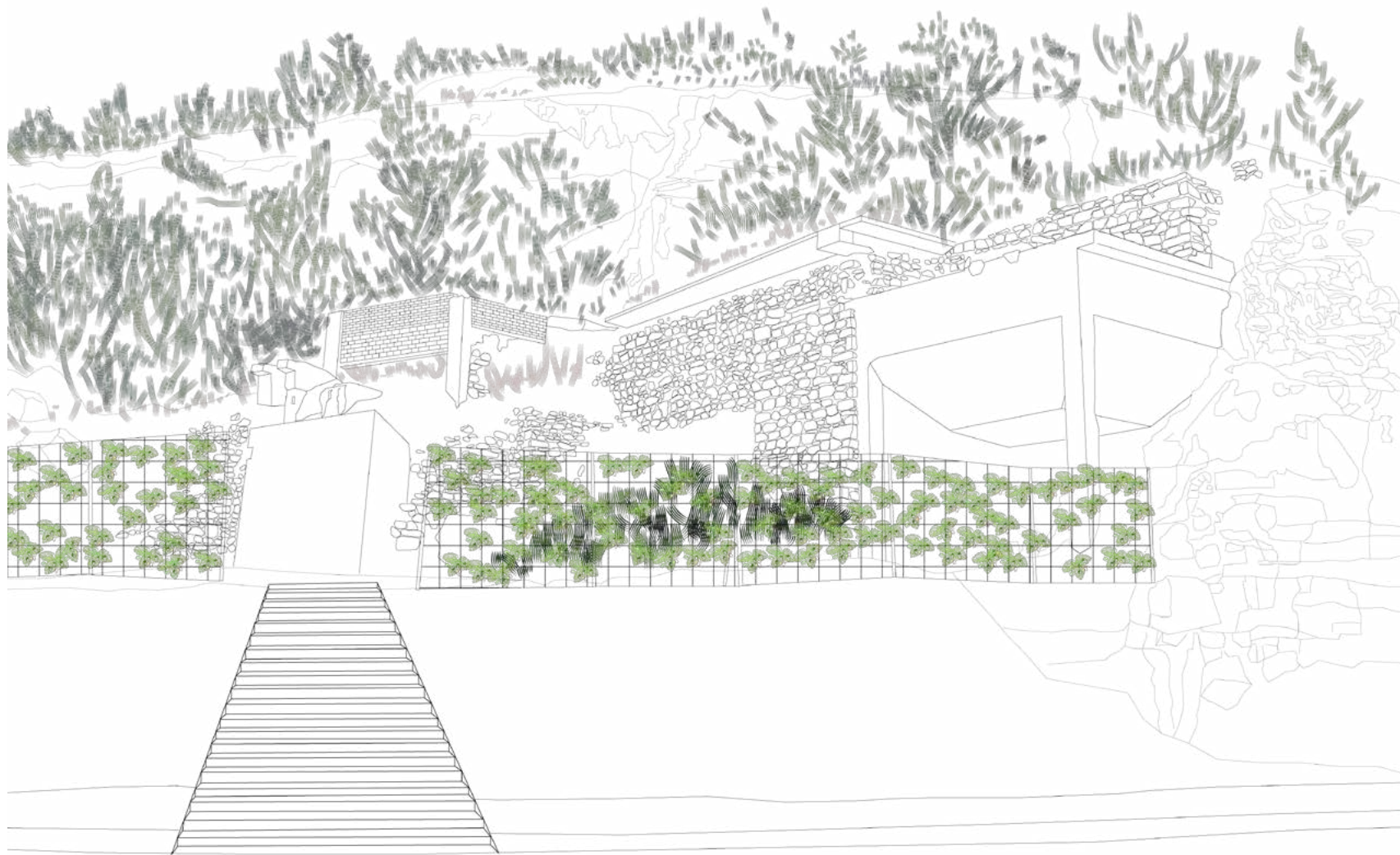

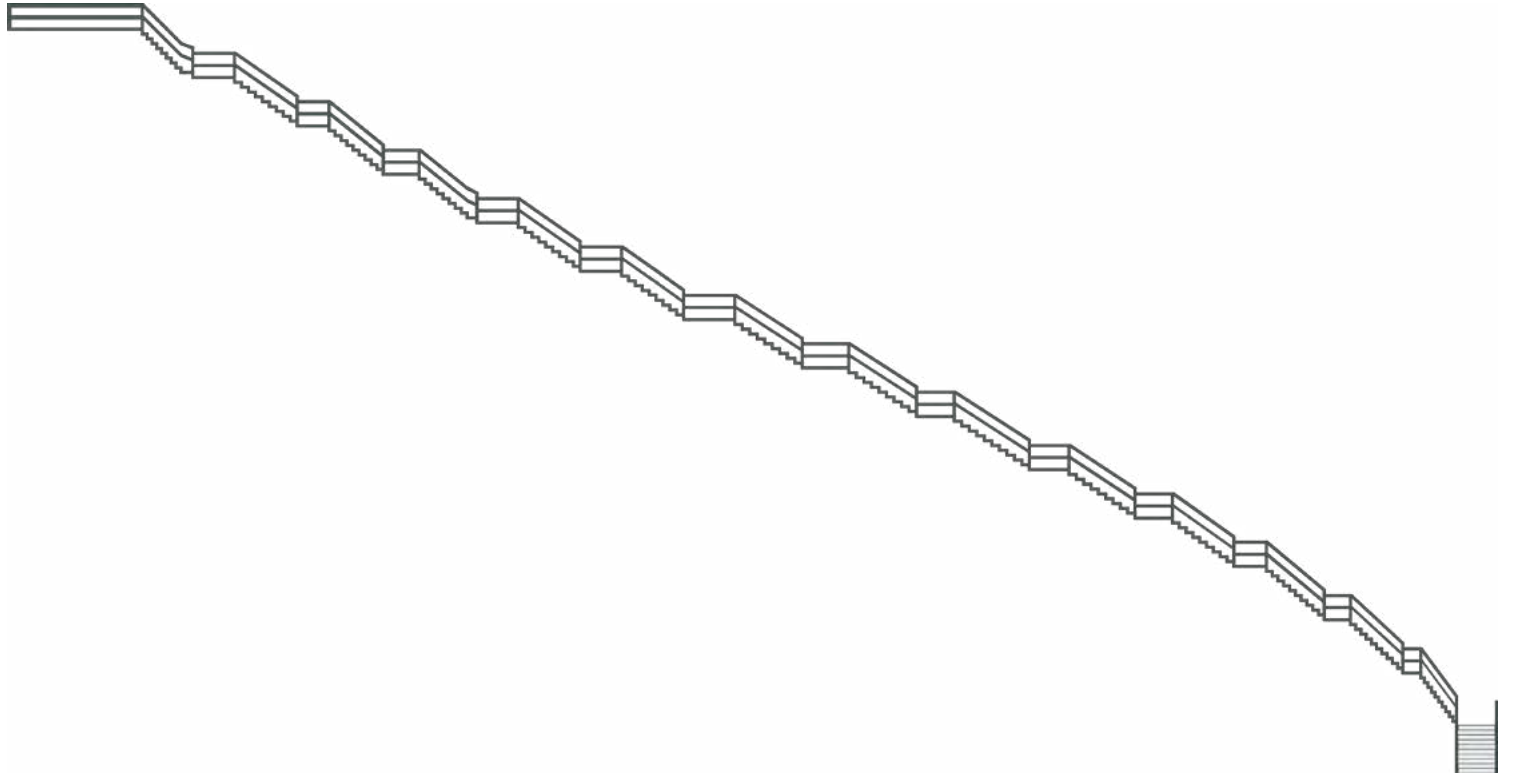
όψη θεάτρου, μέσα στο λατομείο

εγκαταστάσεις 2ου Λατομείου, είσοδος θεάτρου (παρέμβαση)

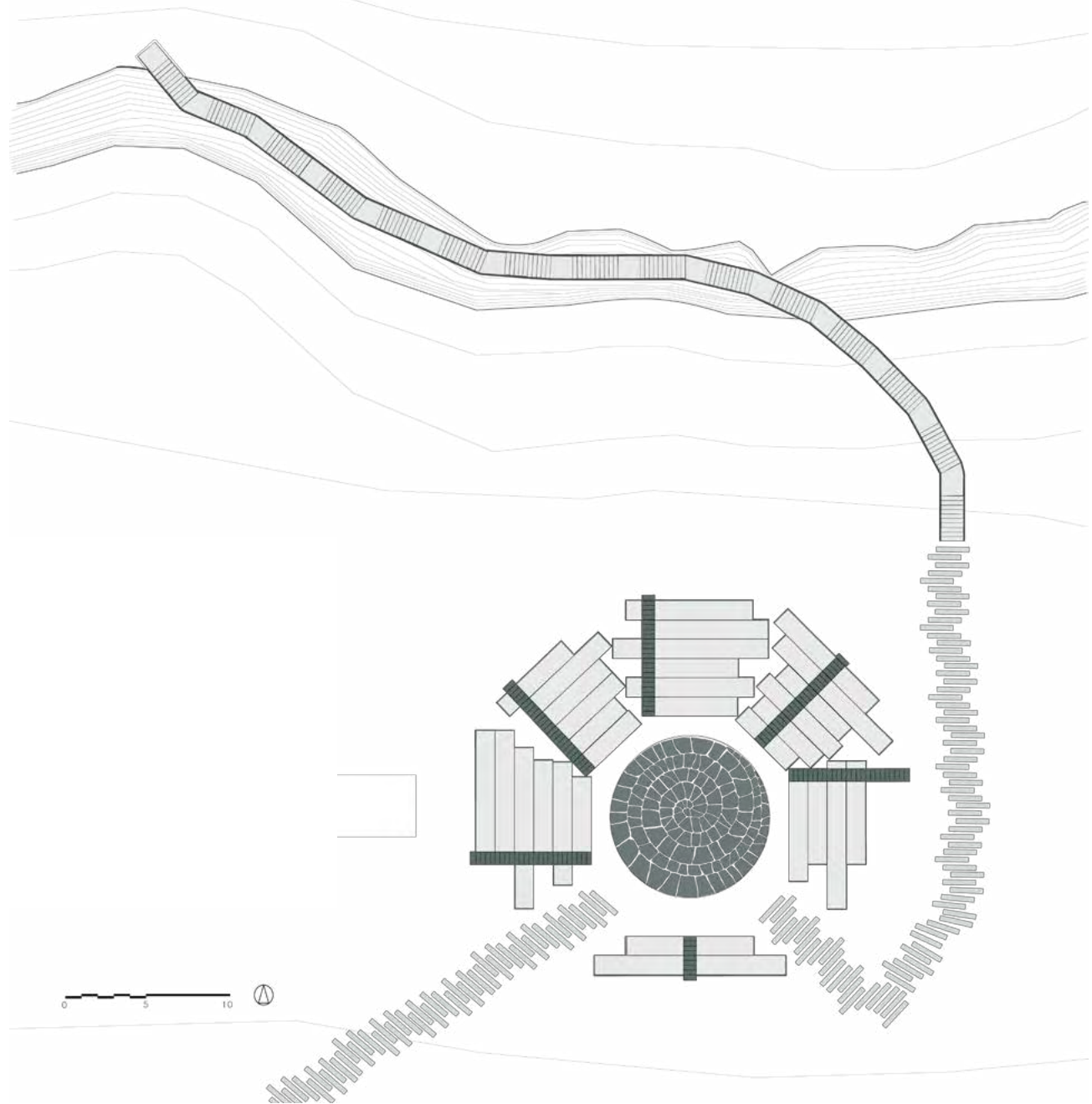

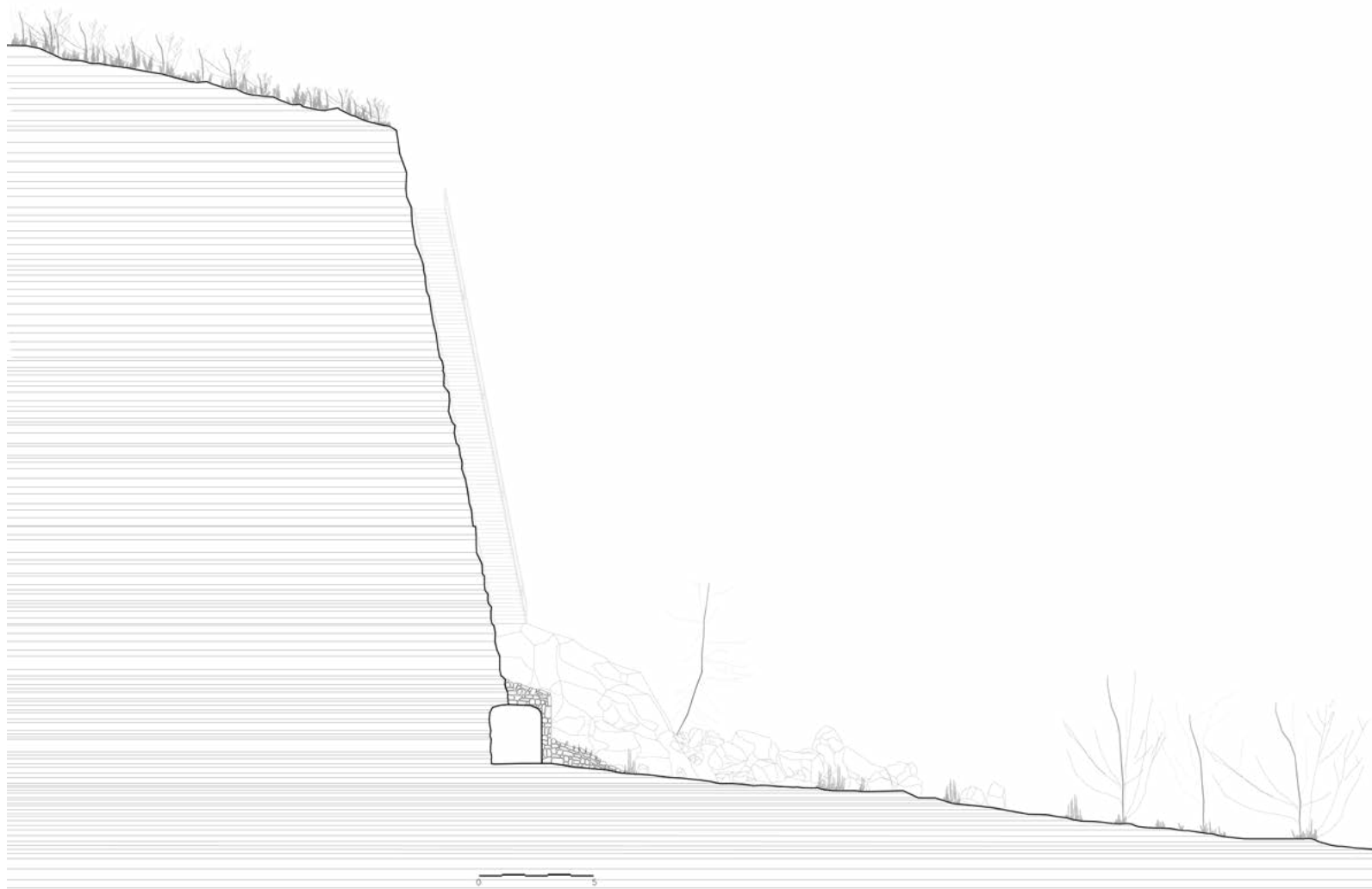
όψη θεάτρου
όψη σκάλας θεάτρου, επάνω στο νταμάρι

Ο λόφος της Γορίτσας αναδεικνύεται σε λόφο εμπειριών. Παραμένει ένας λόφος για ποδηλάτες, χαλαρών περιπατητών, οικογενειακών βολτών με σκύλους. Βοσκοτόπι προβάτων και αλόγων, παρατηρητήριο Πυροσβεστών, πιστών του θρησκευτικού μονοπατιού, παρατηρητών των πολυβολείων του β' παγκοσμίου πολέμου, ξυπόλυτων περιηγητών, αρχαιόφιλων επισκεπτών, γεωλόγων αναρριχητών. Όλοι ακολουθούν πορείες πάνω στο γεωγραφικό ανάγλυφο, παρατηρούν τις σχέσεις στο τοπίο, έρχονται σε επαφή με το βράχο ακούν τους ήχους της πόλης από μακριά, το κελιάδισμα των πτηνών, το βουητό του εργοστάσιου, τις συνομιλίες των κολυμβητών στις Πλάκες.

κάτοψη θεάτρου και σκάλα ανάβασης, 2ο νταμάρι

τομή της τουαλέτας μέσα στο βράχο

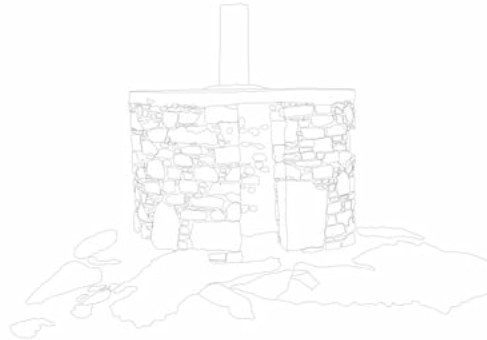
όψη τουαλέτας θεάτρου

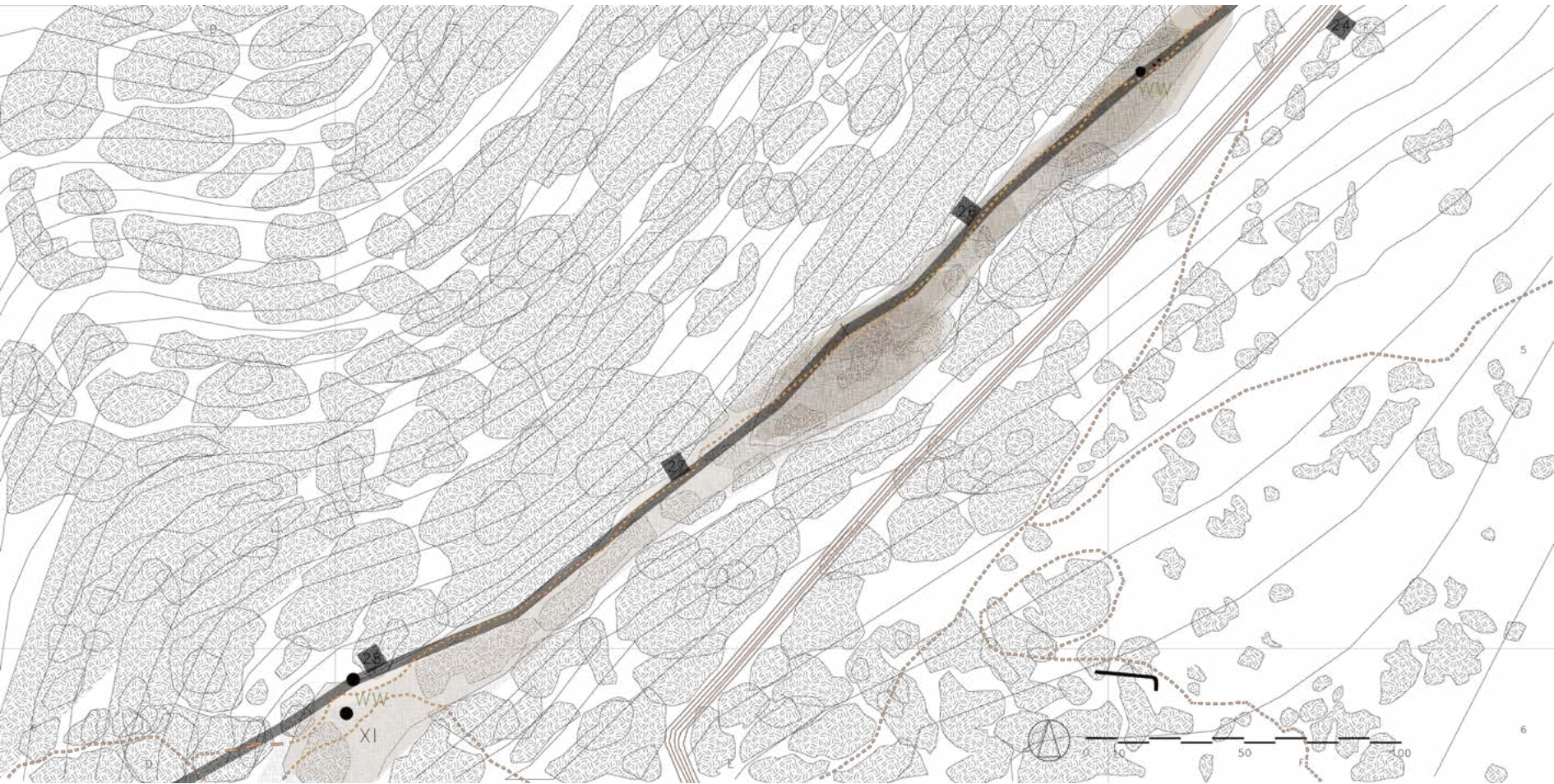
ΤΑ ΠΟΛΥΒΟΛΕΙΑ ΤΟΥ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

απόσπασμά χάρτη, για την τοποθεσία των πολυβολείων

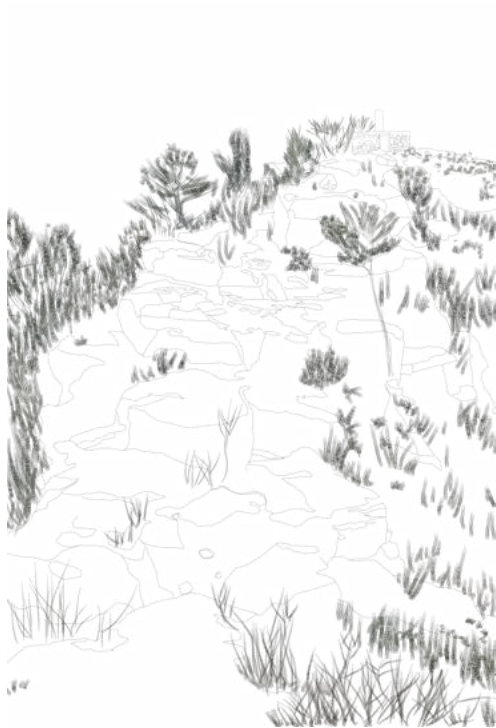
Τα τέσσερα πολυβολεία είναι οχυρωματικά έργα που κτίστηκαν από τα στρατεύματα κατοχής με σκοπό την φύλαξη του συγκοινωνιακού δικτύου της χώρας και την προστασία των κατακτημένων περιοχών από πιθανή απόβαση των συμμάχων. Είναι τοποθετημένα στην κορυφογραμμή της Γορίτσας, με πανοραμική θέαση της ευρύτερης περιοχής και του Παγασητικού. Έχουν κυκλική κάτοψη με ενισχυμένη κατασκευή. Τα ανοίγματά τους είναι ορθογώνια και καδράρουν τμηματικά την πανοραμική θέαση με αυστηρότητα. Σε αυτά τοποθετείται μία αρχιτεκτονική στίξη.

Ένας σωρός από λίθους τοποθετείτε με τρόπο που να δημιουργεί μία τύπου γέφυρα ράμπα, ώστε ο επισκέπτης να έχει πρόσβαση στην οροφή του πολυβολείου, όντας πραγματικά στο ψηλότερο σημείο πανοραμικής θέασης. Αυτοί οι χώροι, από την προηγούμενη έντονη οχυρωματική δραστηριότητα τους, μετά από κάποιες δεκαετίες ανάπαυσης, μεταμορφώνονται σε παρατηρητήρια ρεμβασμού.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ (ΕΚΤΑΣΗ 900 ΣΤΡ.)
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

παρέμβαση από σωρό με πέτρες, γύρω από το πολυβολείο (δεξιά)
πολυβολείο 2ου Παγκόσμιου πολέμου, πάνω στην κορυφογραμμή

παρεμβάση από σκυρό με πέτρες, γύρω από το πολυβολείο, νυχτερινό

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

S.C. Bakhuizen (coord.), 1992, *A greek city of the fourth century B.C. cy the Goritsa team*, Roma, L' ERMA di BRETSCHNEIDER

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κωνσταντινίδης Άρης, (1992), *Η Αρχιτεκτονική της Αρχιτεκτονικής- ημερολογιακά σημειώματα*, Αθήνα, εκδ. ΑΓΡΑ

Γιάννης Πεπονής, (1997), *Χωρογραφίες. Ο αρχιτεκτονικός σχηματισμός του νοήματος*, Αθήνα, εκδ. Αλεξάνδρεια

Χαστάογλου Βίλμα, (2007), *Βόλος – Το πορτραίτο της πόλης, από τον 19ο αιώνα έως σήμερα*, Βόλος, εκδ. Δημοτικό Κέντρο Τεκμηρίωσης Βόλου (ΔΗΚ.Ι)

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τ.Α.Μ., (2003), *Ύψαιό, φριχτό κι απέριττο τοπίον', αναγνώσεις και προοπτικές του τοπίου στην Ελλάδα*, Σκόπελος, εκδ. Νησίδες

